

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ**

**ÇOCUK OTO KOLTUĞU KULLANIMI HAKKINDA
AİLELERİN BİLGİ DÜZEYİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Dr. Candan İSLAMOĞLU

**ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANABİLİM DALI
TIPTA UZMANLIK TEZİ**

**DANIŞMAN
Prof. Dr. Emine SUSKAN**

**ANKARA
2015**

ANKARA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
TEZ SINAVI TUTANAĞI

I. UZMANLIK ÖĞRENCİSİNİN	
Adı, Soyadı : Candan İslamoğlu	Tarih: 18/ 09 / 2015
Anabilim/Bilim Dalı : Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Emine Suskan	

II. TEZ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
Tezin Başlığı: Çocuk oto koltıpy kullanımını haklarında ailelerin bilgi düzeyinin değerlendirilmesi	
Tezin Niteliği: ☒ Ana Dal Uzmanlık Tezi ☐ Yan Dal Uzmanlık Tezi	
Kaçıncı tez sınavı olduğu: ☐ 1 ☒ 2 ☐ 3	

III. KARAR	
Yapılan tez sınavı sonucunda yukarıda belirtilen tezin "Tıpta Uzmanlık Tezi" olarak	
☒ Kabulüne	
☐ Reddine	
☐ Düzeltmeler yapıldıktan sonra tekrar değerlendirilmesine	
oy birliği / oy çokluğu ile karar verilmiştir.	

IV. AÇIKLAMALAR	
<i>Lütfen, tezin reddi veya düzeltme istenmesi durumunda gerekçeli açıklamalarınızı buraya yazınız</i>	

Jüri Başkanı V.

Unvanı, Adı, Soyadı
Prof. Dr. Emel Ünal

Çocuk Onkoloji Bilim Dalı

Jüri Üyesi

Unvanı, Adı, Soyadı

Prof. Dr. Emine Suskan

Çocuk Acil Bilim Dalı

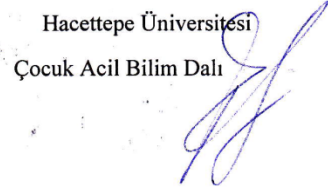

Jüri Üyesi

Unvanı, Adı, Soyadı

Doç. Dr. Özlem Tekşam

Hacettepe Üniversitesi
Çocuk Acil Bilim Dalı

ÖNSÖZ

Araştırmanın her aşamasında beni yönlendiren, destekleyen, çalışmalarımı sabırla izleyen, bilimsel katkılarını ve manevi desteğini esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. Emine Suskan 'a ve araştırma boyunca her konuda katkı ve desteklerini esirgemeyen tüm Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi çalışanlarına teşekkür ederim.

Uzmanlık eğitimim süresince iyi bir çocuk hekimi olmam için her konuda katkı ve desteklerini esirgemeyen, beni yetiştiren başta anabilim dalı başkanımız Prof. Dr. Semra Atalay olmak üzere tüm hocalarıma, uzmanlarıma ve beraber çalıştığımız tüm asistan arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Tüm yaşamım boyunca desteklerini her zaman hissettiğim eşime, oğluma ve aileme göstermiş oldukları sabır, anlayış ve ilgi için çok teşekkür ederim.

Bu araştırmanın ülkemizdeki tüm doktorlara, ailelere ve sağlık hizmeti verenlere ışık tutması dileğiyle...

Dr. Candan İslamoğlu

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	ii
İçindekiler	iii
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini.....	v
Şekiller Dizini	vi
Tablolar Dizini	vii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	4
2.1. Emniyet Kemerini	4
2.1.1. Emniyet Kemerini Tarihiçesi	4
2.1.2. Emniyet Kemerini Yasal Durum	4
2.2. Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu	5
2.2.1. Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu Tarihiçesi.....	6
2.2.2. Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu Yasal Durum	8
2.3. Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu Özellikleri ve Çeşitleri	9
2.3.2. Okul Öncesi Tip Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu.....	17
2.3.3. Okul Çocuğu Tipi Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu	19
2.4. İSOFİX Sistemi	21
2.5. Hava Yastığı Varlığında Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu Kullanımı	22
2.6. Kaza Sonrasında Hasar Görmüş Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu Kullanımı	23
2.7. İkinci El Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu Kullanımı	24
2.8. Özel Sağlık Bakım Gereksinimi Olan Çocuklarda Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu Kullanımı.....	24
2.9. Amerikan Pediatri Akademisi'nin Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu Kullanımı İle İlgili Güncel Önerileri.....	25
3. YÖNTEM VE GEREÇLER.....	27
3.1. Verilerin İstatistiksel Değerlendirilmesi	27
4. BULGULAR.....	28
5. TARTIŞMA	47
6. SONUÇLAR	57
ÖZET.....	59

SUMMARY	60
KAYNAKLAR	61
EK 1.....	68
EK 2.....	72

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

WHO	: World Health Organization
ÇOGK	: Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu
NHTSA	: National Highway Traffic Safety Administration
FMVSS	: Federal Motor Vehicle Safety Standards
LATCH	: Lower Anchor And Tether For Children
AAP	: American Academy Of Pediatrics
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
AÜTF	: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi
SPSS	: Statistical Package for Social Sciences
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1	İlk çocuk oto güvenlik koltuğu, 1929	7
Şekil 2.2	İlk çocuk oto güvenlik koltuklarının gelişmiş hali.....	7
Şekil 2.3	‘Tot-Guard’ isimli çocuk oto güvenlik koltuğu	8
Şekil 2.4.	Sadece infant tipi çocuk oto güvenlik koltuğu.....	13
Şekil 2.5.	Olası bir kaza anında arkaya dönük çocuk oto güvenlik koltuğu ile öne dönük çocuk oto güvenlik koltuğunun şematik olarak karşılaştırılması	13
Şekil 2.6.	Çevrilebilir çocuk oto güvenlik koltuğu	14
Şekil 2.7.	Beş noktadan bağlı çocuk oto güvenlik koltuğu	15
Şekil 2.8.	Baş üstü siperli çocuk oto güvenlik koltuğu	16
Şekil 2.9.	T siperli çocuk oto güvenlik koltuğu	16
Şekil 2.10.	Öne dönük çocuk oto güvenlik koltuğu	17
Şekil 2.11.	Kombine tip çocuk oto güvenlik koltuğu, kemeri ile birlikte görünüşü.....	18
Şekil 2.12.	Kombine tip çocuk oto güvenlik koltuğu, kemersiz, yükseltici koltuk görünüşü.....	18
Şekil 2.13.	Seyahat Yeleği	19
Şekil 2.14.	Sırtı yüksek tip yükseltici çocuk oto güvenlik koltuğu.....	20
Şekil 2.15.	Sırt kısmı olmayan yükseltici çocuk oto güvenlik koltuğu.....	21
Şekil 2.16.	İsofix sisteminin şematik görünümü	22

TABLolar DİZİNİ

Tablo 4.1.	Örnekleme Oluşturan Çocukların Sosyodemografik Özellikleri.....	28
Tablo 4.2.	Hastaları Getiren Hasta Yakınları	29
Tablo 4.3.	Hastaların Anne ve Babalarının Yaş Dağılımı.....	29
Tablo 4.4.	Anne ve babaların çalışma durumu ve özellikleri.....	30
Tablo 4.5.	Örnekleme Oluşturan Ailelerin Emniyet Kemerini Kullanma Durumu	31
Tablo 4. 6.	Ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğu bilgi ve kullanım düzeyleri	32
Tablo 4.7.	Ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğunu temin etme ile ilgili özellikleri.....	33
Tablo 4.8.	Ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım özellikleri	34
Tablo 4.9.	Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanan ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğunu kullanma ile ilgili özellikleri.....	35
Tablo 4.10.	Ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğunu değiştirme ile ilgili özellikleri.....	36
Tablo 4.11.	Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmayan ailelerin kullanmama nedenleri.....	37
Tablo 4. 12.	Çocukların araç içine oturma yeri.....	37
Tablo 4.13.	Araç kullanan kişinin sürüş ile ilgili özellikleri.....	38
Tablo 4.14.	Araç kullanan kişinin son 5 yılda kaza yapması ile ilgili özellikler	39
Tablo 4.15.	Polis tarafından çocuk oto güvenlik koltuğu ile ilgili sorgulama yapıldı mı?.....	40
Tablo 4.16.	Çalışmaya katılan ailelerin kullandıkları araçlarının özellikleri	40
Tablo 4.17.	Çocuk cinsiyeti ile çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı arası ilişki.....	41
Tablo 4.18.	Anne eğitim durumu ile çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı arası ilişki	42
Tablo 4.19.	Baba eğitim durumu ile çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı arası ilişki.....	43
Tablo 4.20.	Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı ile aylık kişi başına düşen gelir arası ilişki.....	44

Tablo 4.21. Aylık kiři bařına dűřen gelir ile ocuk oto gűvenlik koltuęu kullanımı arasındaki iliřki.....	44
Tablo 4.22. Emniyet kemeri kullanımı ile ocuk oto gűvenlik koltuğu kullanımı arasındaki ilişki.....	45
Tablo 4.23. Son bir yıl içerisinde trafik cezası alma ile ocuk oto gűvenlik koltuğu kullanımı arasındaki ilişki.....	45
Tablo 4.24. Ailelerin dűřűndűęű koruma yűzdesi ile ocuk oto gűvenlik koltuęu kullanımı arasındaki iliřki.....	46

1. GİRİŞ

Her gün trafik kazalarında çok sayıda insan ölmekte ve yaralanmaktadır. Kadınlar, erkekler ve çocuklar yürürken, bisiklete binerken, okula ya da işe giderken, sokakta oynarken, uzun yolculuk yaparken trafik kazalarına maruz kalmaktadırlar. Tüm dünyada her yıl milyonlarca insan trafik kazalarında hayatını kaybetmekte, çok daha fazlası ise yaralanmaktadır. Bu yaralıların bir kısmı ciddi kazalar sonrasında uzun haftaları bazen ayları hastanede geçirmektedir. Bunların birçoğu bir daha asla eskiden yaptıkları gibi yaşayamayacak, çalışamayacak ya da oyun oynayamayacaktır. Bu nedenle son dönemlerde trafik güvenliğini arttırmak için ciddi çalışmalar yapılmaktadır (1).

Trafik kazaları giderek büyüyen ciddi bir halk sağlığı problemidir. Trafik kazalarında ölenlerin yarısından fazlası 15-44 yaş arası genç erişkinlerdir. Yani ölenlerin çoğu genelde eve ekmek getiren, aktif olarak çalışan kişilerdir. Dünya çapında her yıl karayolu trafik kazalarında yaklaşık 1.2 milyon kişinin öldüğü, yaralı sayısının ise 50 milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir. Bu sayı dünyanın en büyük beş şehrinin nüfuslarının toplamına eşittir. Daha da kötüsü artan çabalar ve yeni girişimler olmazsa 2000 ile 2020 yılları arasında tüm dünyada trafik kazalarında ölenlerin toplam sayısının %65 oranında artacağı, hatta orta ve düşük gelir düzeyli ülkelerde bu oranın %80 oranına kadar artabileceği tahmin edilmektedir. Ancak şunu unutmamak gerekir ki trafik kazaları ve yaralanmaları önlenabilir. Bunun için yüksek gelirli ülkelerde alınan önlemler ile trafik kazalarının ve buna bağlı yaralanmaların sayısında anlamlı düzeyde bir azalma sağlanmıştır. Bu önlemlerin başında hız kontrol yasası, alkollü ilaç kullanımının yasaklanması, emniyet kemeri kullanım zorunluluğu , çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım zorunluluğu, yolların daha güvenli hale getirilmesi ve daha güvenli araçların yapılması gelmektedir (1).

Çocukluk döneminde olan ölümlerin oldukça önemli bir kısmı trafik kazalarına bağlıdır (2). DSÖ tarafından yapılan tahminlere göre, 2002 yılında 180500 çocuk trafik kazası sonucu yaşamını yitirmiştir; bu ölümlerin % 97 si orta ve az gelişmiş ülkelerdedir (2). Amerika Birleşik Devletleri'nde 2002 yılında motorlu taşıt yaralanmasına bağlı 1785 çocuk yaşamını yitirmiştir. Türkiye'de ise Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine göre 2001 yılında tüm kazalar içinde ölümlü ve yaralanmalı

kazalara karışan 0-15 yaş arası çocukların toplam sayısı 7413'tür. Bu sayı ölümlü ve yaralamalı kazaya karışan toplam yolcuların %16.03'ünü oluşturmaktadır. Bu çocukların %32.2'si 0-5 yaş arasındadır. Bu çocukların %50'sinin koruyucu önlemlerden hiçbirini kullanmadığı saptanmıştır. Eğer çocuklar, otomobile koruyucu sistemlerden biriyle tespit edilselerdi, en azından yarısının ölmemiş olacağı tahmin edilmektedir. Çocuklara uygun koruma sistemleri şiddetli yaralanma olasılığını azaltarak çocukları güvence altına almaktadır (3). Korunma önlemi alınmamış çocukların bulunduğu araçlarda çarpışma durumlarında yaralanma ve ölüm riski artmaktadır (1).

Anne ve babaların yapacağı en önemli şey trafik kazalarında bebek ve çocuklarının zarar görmesini önlemek veya zarar göreceklere bu riski en aza indirmek için güvenlik önlemlerini arttırmaktır. Bu güvenlik önlemleri ise otomobillerde seyahat esnasında çocuğun yaşına ve kilosuna uygun çocuk oto güvenlik koltuğu kullanılması ve çocuk uygun kilo ve boya geldiğinde emniyet kemeri bağlanmasıdır (3).

Anne ve babaların çocuk oto güvenlik koltuğu kullanması için onu tanımaları, anlamaları ve bir gereklilik olduğuna inanmaları gerekmektedir. Ayrıca nasıl doğru bir şekilde araçlarına yerleştireceklerini, nasıl kullanacaklarını iyice öğrenmeleri gerekmektedir. Çocuk oto güvenlik koltuğu ancak çocuk için uygun olan koltuk doğru şekilde kullanıldığı zaman çocukları kaza anında korumaya yardımcı olmaktadır (3). Uygun koltuk seçimi çocuğun yaşına, boy ve kilosuna ve kullanılan araç tipine göre değişiklik göstermektedir (3).

Trafik kazasında, araçta çarpma olduğunda yolcunun oturduğu kısım aracın ön tarafına göre daha yavaş durma eğilimindedir. Bu durum araçta çarpma etkisi olarak tanımlanmaktadır. Trafik kazası sırasında araç durduğu halde aracın içindeki kişiler aracın çarpma öncesi seyrettiği hızda harekete devam ederler. Aracın tamamen durmasından sonra aracın içindeki kişiler kaza noktasına doğru sürüklenir; ön panele, cama ve birbirlerine çarparlar. Trafik kazalarındaki yaralanmaların bir kısmı bu çarpma etkisi ile oluşur (4). Öte yandan araçtaki kişilerin vücudu tamamen durmuş olsa bile iç organları aynı hızda hareket etmeye devam ederler ve birbirine çarparlar. Bu durum da iç organ yaralanmalarına sebep olur (5).

Çocuk oto güvenlik koltuğunun otomobillerde kullanılmasının en temel nedeni araç içinde seyahat eden çocuğun kaza sırasında oturduğu yerden fırlayıp savrulmasını önlemektir (5). Otomobilde sabitlenen koltuklar çocukların başını ve vücudunu korumakta olup her yaş grubu çocuğun boyuna, kilosuna ve arabanın cinsine göre değişiklik göstermektedir (3). Çocukların araç içerisindeki oturma pozisyonu ve bağlama sistemlerinin kullanılıp kullanılmamasına göre yaralanma ve ölüm riski farklılık göstermektedir. Çocukları ön koltukta oturtmak ve bağlama sistemlerini kullanmamak mortaliteyi belirgin olarak arttırmaktadır (1).

Çocuk oto güvenlik koltuğu bir lüks değil tam tersine bir ihtiyaç, bir zorunluluktur. Bu nedenle de 1 Haziran 2010 tarihinden itibaren artık ülkemizde de çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı yasal olarak zorunlu hale getirilmiştir. Bu koltuğu kullanmamanın ise 166 lira cezası bulunmaktadır (6).

Türkiye’de Karayolları Trafik Yönetmeliği 150. Maddesine göre ‘Otomobillerin, arazi taşıtlarının, kamyonet, kamyon ve çekicilerin, minibüs ve otobüslerin bütün koltuklarında emniyet kemeri bulundurulması ve kullanılması zorunludur. Yerleşim yeri içinde ticari amaçla yolcu taşımacılığı yapan minibüs ve otobüsler (umum servis araçları hariç) ile dolmuş otomobillerindeki yolcular emniyet kemeri kullanmak zorunda değildir (6). Ayrıca 1 Haziran 2010 tarihinden sonra çocuğun doğumundan, boyu 135 cm ve ağırlığı 36 kg a ulaşınca kadar trafikte seyahati sırasında ağırlığına uygun ve ECE R 44 standartına göre üretilmiş çocuk oto güvenlik koltuğu kullanılması zorunludur (7). Çocuk bağlama sistemleri olmayan otomobillerde üç yaşın altındaki çocuklar taşınamazlar. Ayrıca çocuklar araçta hava yastığı devre dışı bırakılmadan, ön hava yastığı ile korunan bir yolcu koltuğunda yüzü geriye dönük çocuk bağlama sistemi kullanılarak taşınamazlar (6).

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Emniyet Kemerleri

2.1.1. Emniyet Kemerleri Tarihi

İlk emniyet kemerini 1800'lü yılların sonunda George Cayley tasarladı. Adolphe Pegoud tarafından emniyet kemeri ilk kez uçakta kullanıldı. Edward J. Claghorn 10 Şubat 1885 tarihinde emniyet kemerinin patentini aldı. Ancak bu patent turistler, boyacılar ve itfaiyeciler gibi kişilerin yukarı yükseltilmesi veya bir yerden aşağıya sarkıtılması esnasında onların güvenliğini sağlamak için kancalarla veya başka objelerle sabit bir yere bağlanıp güvenliğinin sağlanması içindi (8). 1900'lü yıllarda emniyet kemeri uçağın kalkışı ve inişi esnasında uçağı daha iyi kontrol edebilmek için kullanıldı. Sonrasında askeri uçaklarda emniyet kemeri kullanılmaya başlandı. Dr. C. Hunter Shelden 1946 yılında emniyet kemerlerinin otomobil endüstrisinde kullanılabileceğı fikrini ortaya attı (8).

Amerikan araba markalarından bazıları sıra ile 1950'li yıllarda emniyet kemerini opsiyon olarak alıcılarına sunmaya başladı. Bir İsveç markası ise 1958 yılında emniyet kemerini araçlarında standart olarak kullanmaya başladı. Daha sonra 1958 yılında itibaren Amerika'da tüm araçlarda emniyet kemeri standart bir ekipman olarak kullanılmaya başlandı (8).

İlk kez 1970 yılında Avusturalya'nın Victoria eyaletinde emniyet kemeri , sürücüler ve ön koltukta oturanlar için takılması yasal olarak mecburi bir araç haline getirildi (8).

2.1.2. Emniyet Kemerleri Yasal Durum

Ülkemizde 18 Haziran 1986 tarihinden itibaren 'Şehirlerarası karayollarında otomobil ve tescil bakımından otomobil gibi işlev gören arazi taşıtları ve minibüslerde sürücüsü ve yanında oturan yolcular için emniyet kemeri takma uygulaması' başlatıldı. 01.01.1992 tarihinden itibaren ise emniyet kemeri takma zorunluluğı getirildi (6).

Türkiye’de Karayolları Trafik Yönetmeliği 150. Maddesine göre; ‘Otomobillerin, arazi taşılarının, kamyonet, kamyon ve çekicilerin, minibüs ve otobüslerin bütün koltuklarında emniyet kemeri bulundurulması ve kullanılması zorunludur. Yerleşim yeri içinde ticari amaçla yolcu taşımacılığı yapan minibüs ve otobüsler (umum servis araçları hariç) ile dolmuş otomobillerindeki yolcular emniyet kemeri kullanmak zorunda değildir (6).

2.2. Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu

Ülkemizin en önemli sorunlarından biri de çok sayıda insanın hayatını kaybetmesine, yaralanmasına ve büyük maddi hasarlara neden olan trafik kazalarıdır (10). Trafik kazaları erişkinler kadar çocukları da etkilemektedir. Trafik kazalarındaki çocuk ölüm oranları birçok kazada meydana gelen ölüm oranlarından daha fazladır (3). Bu ölüm ve yaralanmaların önlenmesi için en büyük görev ebeveynlere düşmektedir (11). Yapılan çalışmalar araç içi trafik kazalarının ebeveynlerin gerekli güvenlik önlemlerini alması ile engellenebileceğini göstermektedir (12). Bu önlemlerin başında çocuk koruyucu sistemleri adı altında çocuk oto güvenlik koltuğu (ÇOGK) ve emniyet kemeri kullanılması gelmektedir (10). Araştırmalar bir trafik kazasında ölümcül travmaların özellikle araç içinde bağlı olmayan kişilerde meydana geldiğini göstermektedir (13).

Çocuk oto güvenlik koltuğu önemli ve gerçek bir ihtiyaçtır. Bebekler ve çocuklar için oto güvenlik koltuğu kullanmak; erişkinlerin emniyet kemeri kullanması kadar gerekli ve önemlidir (13). Çocuk koruyucu sistemleri kullanımı ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile paralellik gösterir. Orta ve az gelişmiş ülkelerde bu koruyucu önlemlerin kullanılmadığı saptanmıştır (14).

Çocuk oto güvenlik koltuğunun otomobillerde kullanılmasının en temel nedeni araç içinde seyahat eden çocuğun kaza sırasında oturduğu yerden fırlayıp savrulmasını önlemektir (13). Çoğu sürücü şehir içinde ve kısa yolculuklarda kaza riskini küçümsemektedir. Doğru olmamakla birlikte şehir içinde araç kullanırken yapılacak sert manevralar, ani frenler henüz kemik yapısı tam gelişmemiş, boynu başını taşıyamayacak kadar zayıf olan bebekler için tehlikeli olabilir. Çocuk oto güvenlik koltuğunun kullanılmadığı ciddi bir kaza anında ise ne kadar güçlü tutulursa tutulsun bir kişi kucağındaki bebeğin ya da çocuğun öne fırlayıp aracın

camına çarpması hatta araçtan fırlaması engellenemez. Narin vücut yapıları ile bebeklerin çocuk oto güvenlik koltuğu kullanması; araç içinde emniyet kemeri takılmasından daha önemlidir (13).

Yetişkin emniyet kemerleri çocukları korumaz. ‘Hiç yoktan iyidir’ diyerek küçük çocukların emniyet kemeri ile bağlanması büyük bir hatadır. Emniyet kemeri omuz ile boyun arasından çapraz, göbeğin altından yatay geçecek şekilde yetişkinleri korumak için tasarlanmıştır. On yaşından küçük çocuklarda emniyet kemeri çapraz olarak yüze çok yakındır, yatay olarak da göbeğin üzerinde kalır. Bu yetersiz bağlantı kaza anında darbeyi vücuda dağıtıp korumadığı gibi boynun yaralanmasına, çocuğun kemer altından kaymasına neden olabilir (13). Çocuklar 135 cm uzunluğa erişmeden ve aracın koltuğuna rahatça oturmadan yetişkin emniyet kemeri kullanılmamalıdır. Çocuk oto güvenlik koltuğu; çocuğun doğumundan başlanarak çocuğun boyu 135 cm ’ye ulaşana kadar kullanılmalıdır. Aracın emniyet kemerinin kullanılıp kullanılmayacağını anlamının kolay bir yolu vardır. Çocuğun sırtı araç koltuğunun sırt kısmına dayandığında ayakları dizden bükülerek rahatça sarkıyorsa ve böyle otururken emniyet kemeri omuz ile boyun arasından ve karnın alt kısmından bağlanabiliyorsa yetişkin emniyet kemeri kullanılabilir. Ayrıca emniyet kemeri kullanılsa bile çocukların 13 yaşına kadar her zaman arka koltukta oturtulması daha güvenlidir (13).

2.2.1. Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu Tarihçesi

1900’lü yılların başlarında ilk araba üretilip satışa çıkarıldığında sürücüyü ve araçta oturanları korumak için çeşitli modifikasyonlar ve ayarlamalar yapıldı. Başlangıçta çocuklar ve bebekleri korumak için hiçbirsey yapılmamış, herşey erişkinleri korumak için yapılmıştı (9).

İlk çocuk koltukları 1930’lu yıllarda üretilmeye başlandı; ancak bu koltukların amacı çocukları korumak değil bir yükseltici görevi görerek sürücünün çocukları rahat görmesini sağlamaktı. İlk çocuk oto koltuğunun bir örneği şekil 2.1’de gösterilmektedir.

Şekil 2.1 İlk çocuk oto güvenlik koltuğu, 1929

Çocukları trafik kazalarından korumak amacı ile üretilmiş çocuk oto güvenlik koltuğu ilk kez 1962 yılında Jean Ames tarafından üretilmiştir (9). Bu oto koltukları sadece arka koltuğa bir kemerle tutunmaktaydı. Bu kemerle çocuğun başının, omzunun ve ayaklarının sabitlenmesi ve çocukların boyunu yükseltip etrafı daha iyi görmeleri amaçlanmıştır. İlerleyen dönemlerde koltukların ön tarafında oyuncak şeklinde direksiyonlar eklenmişti. Böylece çocukların yolculuk esnasında daha keyifli vakit geçirmesi sağlanmaya çalışılmıştı (9). Ön tarafında oyuncak şeklinde direksiyonu olan koltuğun bir örneği şekil 2.2’de gösterilmektedir.

Şekil 2.2 İlk çocuk oto güvenlik koltuklarının gelişmiş hali

Şekil 2.3 'Tot-Guard' isimli çocuk oto güvenlik koltuğu

Muhtemelen modern bir araba koltuğuna en yakın ilk çocuk oto koltuğu, 1968 yılında üretilen "Tot-Guard" dir. Şekil 2.3'de gösterilmektedir. Bu koltuk kalıp şeklinde bir plastik sandalye, mevcut emniyet kemeri ile araca sabitlenmiş ve olası bir kazada etkisini yumuşatmak için çocuğun ön tarafına monte edilmiş yastıklı bir konsolden oluşmaktadır. Sonrasında bu koltuklar çeşitli markalar tarafından geliştirilerek günümüzün modern çocuk oto güvenlik koltukları üretilmiştir (7).

2.2.2. Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu Yasal Durum

Ülkemizde 1 Haziran 2010 tarihinden itibaren çocuğun doğumundan, boyu 150 cm ve Ağırlığı 36 kilograma ulaşınca kadar trafikte seyahati sırasında ağırlığına uygun ve ECE R 44 standartına göre üretilmiş çocuk oto güvenlik koltuğu kullanılması zorunludur (7). Bu durum Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin 150. Maddesinde yapılan şu değişiklik ile sağlanmıştır:

M1, M1G, N1, N1G, N2 ve N3 sınıfı araçlarda 150 cm'den kısa ve 36 kg'ın altındaki çocukların taşınması sırasında çocukların ağırlığına uygun bu yönetmeliğin ekinde yer alan çocuk bağlama sistemlerinin kullanılması zorunludur. Ancak 135 cm'den uzun çocuklar çocuk bağlama sistemleri yerine ön koltukta oturmamak şartıyla diğer koltuklardaki emniyet kemerlerini kullanabilirler. Çocuk bağlama sistemleri olmayan M1, M1G, N1, N1G, N2 ve N3 sınıfı araçlarda üç yaşın altındaki çocuklar taşınamazlar.

Çocukların taksilerde seyahati sırasında, çocuk bağlama sistemleri kullanmaları, yok ise arka koltukta otumaları zorunludur.

Çocuklar, araçta hava yastığı devre dışı bırakılmadan, ön hava yastığı ile korunan bir yolcu koltuğunda yüzü geriye dönük çocuk bağlama sistemi kullanılarak taşınamazlar.

M2 ve M3 sınıfı araçlarda seyahat eden üç ve üzeri yaştaki yolcuların, emniyet kemeri ya da çocuk bağlama sistemleri kullanması zorunludur.

M2 ve M3 sınıfında seyahat eden yolcular koltuklarına oturduklarında ve araç hareket ettiğinde, emniyet kemerlerini bağlamaları konusunda aşağıdaki yollardan herhangi biri ile uyarılmak zorundadır:

- a) Sürücü tarafından,
- b) Muavin veya grup lideri olarak tayin edilen görevli tarafından,
- c) Görsel-işitsel vasıtalarla,
- d) Belirlenen ve her oturma pozisyonunda görülebilen işaret veya bu yönetmeliğin ekinde gösterilen sembollerle.

Çocuk bağlama sistemleri kullanma zorunluluğu, bu ve ilgili yönetmelikler gereği emniyet kemeri veya isofix sistemi bulundurma zorunluluğu olmayan araçlarda aranmaz. Bu araçlarda çocukların arka koltuklarda taşınması zorunludur.

2.3. Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu Özellikleri ve Çeşitleri

Çocuk oto güvenlik koltukları çocukların başını ve vücudunu korumakta olup her yaş grubu çocuğun boyuna, kilosuna ve arabanın cinsine göre farklılık göstermektedir (3).

Çocuk oto güvenlik koltuğunu alırken çocuğun yaşına, kilosuna ve boyuna uygun olmasına dikkat edildiği gibi kaliteli olmasına da dikkat edilmelidir. Ayrıca mutlaka koltuğun UN/ECE R44/04 etiketi kontrol edilmelidir.

UN/ECE R44/04 Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu'nun çocuk oto güvenlik koltukları için yayınladığı bir düzenlemedir. Koltuğun üzerinde bulunan UN/ECE R44/04 etiketi ürünün bebeğin ağırlığına göre kullanım grubunu ve bu

düzenlemeye uygun şekilde test edildiğini gösterir. Kaliteli ürünler bu testleri başarı ile geçip belge almaktadır ve bu belge koltukların yan tarafına yapıştırılmaktadır.

Çocuk oto güvenlik koltuklarının neredeyse tamamı sert plastik bir taşıyıcı kısım, bunun üzerine konmuş dolgu malzemesi (çoğunlukla köpük) ve üstüne geçirilen kumaş kılıftan oluşmaktadır. Sert plastik kasa koltuğun iskeletini oluştururken üzerine konan dolgu malzemesi oturma şeklini oluşturarak kaza anında gelen ani şokun, darbenin emilmesini ve bebeğin vücudunun zarar görmesinin engellenmesini sağlar. Bu dolgu malzemesi (çoğunlukla köpük) oto koltuğunun kalitesini ve güvenliğini belirleyen en önemli detaylardan biridir. Çoğu zaman koltuğun kılıfı sıyrılarak bu malzeme görülebilmektedir.

Çocuk oto güvenlik koltuğunun kumaşı da terletmeyen ve yıkanabilir özellikte olmalıdır. Üzerine dökülecek süt, mama vb. ile kirlenebilecek olan kılıfın yıkanabilir olması büyük kullanım kolaylığı sağlayacaktır. Ayrıca kumaşın kalitesi ve bazı koltukların sırt kısmında bulunan havalandırma delikleri çocuğun terlemesinin önlenmesine yardımcı olmaktadır.

Çocuk oto güvenlik koltukları için çeşitli şekillerde sınıflandırmalar vardır.

*Oto güvenlik koltukları bebeğin ağırlığına ve yaşına göre özel oto koltukları ve çoklu grup oto koltukları olmak üzere 2 gruba ayrılır:

ÖZEL OTO KOLTUKLARI:

- Grup 0** : Doğum-10 kg (0-12 ay arası)
- Grup 0+** : Doğum-13 kg arası (0- 18 ay arası)
- Grup 1** : 9-18 kg arası (9 ay-4 yaş arası)
- Grup 2** :15-25 kg arası (4-6 yaş arası)
- Grup 3** :22-36 kg arası (5-12 yaş arası)

ÇOKLU GRUP OTO KOLTUKLARI:

- Grup 0-1** : Doğum – 18 kg arası (0-4 yaş arası)
- Grup 1-2** : 9-25 kg arası (9 ay -6yaş arası)
- Grup 2-3** :15-36 kg arası (4-12 yaş arası)
- Grup 1-2-3** : 9-36 kg arası (9 ay-12 yaş arası)

Bir diğler sınıflama ise şu şekildedir:

1.İnfant tipi çocuk oto güvenlik koltuğu

- Sadece infant tipi çocuk oto güvenlik koltuğu
- Çevrilebilir çocuk oto güvenlik koltuğu
 - *Beş noktadan bağlı çocuk oto güvenlik koltuğu
 - *Baş üstü siperli çocuk oto güvenlik koltuğu
 - *T siperli çocuk oto güvenlik koltuğu

2.Okul öncesi tip çocuk oto güvenlik koltuğu

- Çevrilebilir çocuk oto güvenlik koltuğu
 - *Beş noktadan bağlı çocuk oto güvenlik koltuğu
 - *Baş üstü siperli çocuk oto güvenlik koltuğu
 - *T siperli çocuk oto güvenlik koltuğu
- Öne dönük çocuk oto güvenlik koltuğu
- Kombine tip çocuk oto güvenlik koltuğu
- Otomobilin kendi çocuk oto güvenlik koltuğu

3.Okul çocuğu tipi çocuk oto güvenlik koltuğu

- Sırtı yüksek tip yükseltici çocuk oto güvenlik koltuğu
- Sırt kısmı olmayan tip yükseltici çocuk oto güvenlik koltuğu

2.3.1. İnfant Tipi Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu

Amerikan Pediatri Akademisi 2011 yılından itibaren bebeklerin süt çocukluğu döneminde en az 2 yaşına kadar veya vücut ağırlığı oto koltuğunun izin verdiği maksimum kiloya ulaşana kadar çocuk oto güvenlik koltuğu ile arka koltukta ve yüzü arkaya dönük olarak seyahat etmesini önermektedir. Bu tip çocuk oto güvenlik koltukları olası bir kaza anında bebeklerin ve çocukların başını ve boynunu desteklemek için için tasarlanmıştır. Ailelerin bu koltukları doğum hazırlıkları esnasında tedarik etmesi ve hastaneden taburcu olunduğunda eve gitmek üzere ilk otomobil yolculuğundan itibaren tüm yolculuklarda çocuk oto güvenlik koltuğunun kullanımına başlanması gerekmektedir (3).

Arkaya dönük yolculuğa uygun olan bu tip çocuk oto güvenlik koltuklarının sadece infant tipi ve çevrilebilir tip olmak üzere iki ayrı çeşidi bulunmaktadır.

2.3.1.1. Sadece İnfant Tipi Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu

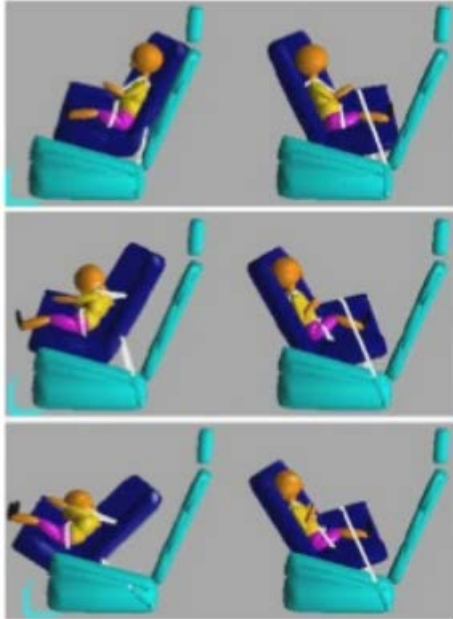
Bu model çocuk oto güvenlik koltukları doğumdan 9 – 13,5 kg'a kadar olan infantlar için tasarlanmıştır. Çoğunda elde taşınabilmesi için bir sapı bulunmaktadır hatta bazıları bebek arabalarına monte edilebilmektedir. Bazıları araç içinde bırakılan bir taban ile birlikte kullanılır. Böylece birden fazla otomobilde seyahat etme gereksinimi olması halinde, fazla taban ünitesi alınabilir ve her seferinde taban ünitesinin sökülmesine gerek olmadan otomobilde bırakılabilir (3).

Bu koltuklar otomobilin hem ön hem arka kısmında kullanılabilir. Ancak araçların ön koltuğunda yolcu hava yastığı olması durumunda arkaya dönük çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı ölümcül olabileceği için bu çocuk oto güvenlik koltuğunun arka koltukta kullanılması daha doğru ve güvenlidir. Ya da ön koltukta kullanılması gereken bir durum varsa yolcu hava yastığının kapalı konuma getirildiğinden emin olunmalıdır (3).

Arkaya dönük olarak kullanılan çocuk oto güvenlik koltukları, öne dönük olarak kullanılanlara göre olası bir kaza anında bebeklerin başını, boynunu ve omurgasını daha iyi desteklemektedir. Ayrıca AAP'de 2011 yılından itibaren bebeğin ağırlığı bu tip koltuk için önerilen ağırlığın üst sınırına ulaşmaya kadar veya bebeğin başının yüksekliği koltuk sırt yüksekliğini geçene kadar arkaya dönük olarak seyahat ettirilmesini önermektedir (3,13). Sadece infant tipi çocuk oto güvenlik koltuğunun örnekleri şekil 2.4'de gösterilmektedir.

Şekil 2.4. Sadece infant tipi çocuk oto güvenlik koltuğu

Şekil 2.5. Olası bir kaza anında arkaya dönük çocuk oto güvenlik koltuğu ile öne dönük çocuk oto güvenlik koltuğunun şematik olarak karşılaştırılması

İnfantlar neden arkaya dönük olarak seyahat etmeli? Çünkü arkaya dönük çocuk oto güvenlik koltuğu infantın başını, boynunu ve omurgasını çok daha iyi destekler. Ayrıca kazanın etkilerinin tüm sırtta eşit olarak dağılmasını sağlar, araba koltuğu çarpma gücünün bir kısmını absorbe eder ve ileri hareket eden kafa ağırlığını boyuna bindirmeyerek boyun kırıklarını önlemiş olur. Bu nedenle Amerikan Pediatri Akademisi 2 yaşına veya çocuk oto koltuğunun izin verdiği maksimum kiloya

ulaşana kadar tüm çocukların arka koltukta ve arkaya dönük ocuk oto güvenlik koltuğında seyahat etmesini önermektedir (3). Bu durum şematik olarak şekil 2.3.1.1.2’de gösterilmektedir.

2.3.1.2. evrilebilir ocuk Oto Güvenlik Koltuğu

Bu tip ocuk oto güvenlik koltukları yönü hem arkaya dönük olarak kullanılabilmekte hem de ocuk büyüdüğü zaman yönü ne dönük olarak yani iki yönlü kullanılabilen koltuklardır. Boyutu sadece infant tipi ocuk oto güvenlik koltuğuna göre daha büyük, ayrıca taşıyabileceği maksimum ağırlık ve sırt ykseklieği de daha fazladır. Ancak çevrilebilir ocuk oto güvenlik koltuklarının ayrı bir tabanı ve taşıma sapı yoktur (15,16). evrilebilir ocuk oto güvenlik koltuğu örnekleri şekil 2.6’da gösterilmektedir.

şekil 2.6. evrilebilir ocuk oto güvenlik koltuğu

İki yönlü kullanıma uygun olan çevrilebilir çocuk oto güvenlik koltuklarının üç tipi bulunmaktadır:

- Beş noktadan bağlı çocuk oto güvenlik koltuğu
- Baş üstü siperli çocuk oto güvenlik koltuğu
- T-siperli çocuk oto güvenlik koltuğu

2.3.1.2.1 Beş Noktadan Bağlı Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu

Beş noktadan bağlı çocuk oto güvenlik koltuklarında her iki omuzun üzerinden, her iki kalçanın iki yanından ve iki bacak arasından geçen kemerleri bulunmaktadır. Omuz kemerlerinin yüksekliği çocuk oturma yüksekliğine göre ayarlanabilmektedir. Beş noktadan bağlı çocuk oto güvenlik koltuğu örnekleri şekil 2.7'de gösterilmektedir.

Şekil 2.7. Beş noktadan bağlı çocuk oto güvenlik koltuğu

2.3.1.2.2 Baş Üstü Siperli Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu

Bu tip koltuklarda üzeri pedle kaplı tepsi benzeri siper baş üzerinden öne doğru uzanmaktadır. Bu koltuk tipinin bir örneği de şekil 2.8'de gösterilmektedir.

şekil 2.8. Baş üstü siperli çocuk oto güvenlik koltuğu

2.3.1.2.3. T Siperli Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu

Bu tip çocuk oto güvenlik koltuklarında gövde önünde üst ucu omuz askılarına bağlı, alt ucu bacak arasına uzanan, T veya üçgen şekilli, pedle kaplı siper yer almaktadır. T siperli çocuk oto güvenlik koltuğu şematik olarak şekil 2.9'da gösterilmektedir.

şekil 2.9. T siperli çocuk oto güvenlik koltuğu

2 yaşına ya da arkaya dönük çocuk oto güvenlik koltuğunun maksimum kilosuna ulaşmış çocuklar artık yüzü öne dönük çocuk oto güvenlik koltuğunda seyahat edebilirler. Ancak arkaya dönük çocuk oto güvenlik koltuğu üzerinde yazan ve üretici firmanın izin verdiği ölçülere ulaşana kadar arkaya dönük olarak arka koltukta seyahat edilmesi en uygun ve güvenli olanıdır (3).

2.3.2. Okul Öncesi Tip Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu

Bu tip çocuk oto güvenlik koltukları genelde 4 yaş ya da 18 kg vücut ağırlığına ulaşana kadar kullanılabilir koltuklardır. Bu tip koltuklarda omuz kemerlerinin yüksekliği oturma yüksekliğine göre ayarlanmalıdır.

Okul öncesi dönem çocuk oto güvenlik koltuklarının beş tipi bulunmaktadır (3, 15-17).

2.3.2.1. Çevrilebilir Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu

Bu tip çocuk oto güvenlik koltuklarının yönü hem arkaya dönük hem de çocuk büyüdüğü zaman öne dönük olarak kullanıma uygun koltuklardır. Beş noktadan bağlı, baş üstü siperli ve T siperli olmak üzere üç alt tipi mevcuttur. Alt tiplerinden infant tipi çocuk oto güvenlik koltukları içinde bahsedilmiştir.

2.3.2.2. Öne Dönük Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu

Üretici firmalara göre değişmekle birlikte genellikle 18-36 kg vücut ağırlığına uygun ve kemerli çocuk oto güvenlik koltuklarıdır. Şekil 2.10'da gösterilmektedir.

Şekil 2.10. Öne dönük çocuk oto güvenlik koltuğu

2.3.2.3. Kombine Tip Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu

Yükseltici tip koltuklarla kombine edilmiş öne dönük tip çocuk oto güvenlik koltuklarıdır. Kemerleri ile birlikte markalara göre değişmekle birlikte 18-29 kg vücut ağırlığındaki çocuklarda, kemersiz olarak da 36-45 kg vücut ağırlığındaki büyük çocuklar için yükseltici koltuk olarak otomobilin emniyet kemeri ile kullanılabilir. Kombine tip çocuk oto güvenlik koltuklarının kemeri ile birlikte görünüşü şekil 2.11’de ve kemersiz olarak yükseltici tip çocuk oto güvenlik koltuğu olarak görünüşü şekil 2.12’de gösterilmektedir.

Şekil 2.11. Kombine tip çocuk oto güvenlik koltuğu, kemeri ile birlikte görünüşü

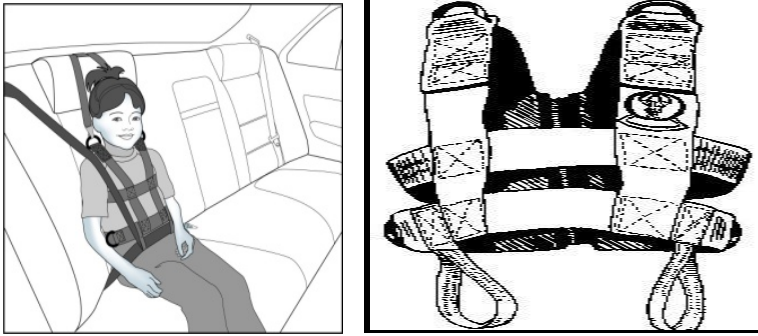
Şekil 2.12. Kombine tip çocuk oto güvenlik koltuğu, kemersiz, yükseltici koltuk görünüşü

2.3.2.4. Otomobilin Kendi Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu

Bazı otomobillerde çocuklar için öne dönük kullanıma uygun oto koltukları bulunmaktadır. Boy yüksekliği ve vücut ağırlığına göre limitler markalara göre değişkenlik gösterir. Bu tip çocuk oto güvenlik koltukları kullanım kılavuzuna veya üretici firmanın belirlediği özelliklere göre kullanılmalıdır.

2.3.2.5. Seyahat Yeleği

Seyahat yeleğini, 9-75 kg vücut ağırlığındaki çocuklar giyebilir. Geleneksel çocuk oto güvenlik koltuklarına alternatif olmuş ancak günümüzde neredeyse hiç kullanılmayan bir üründür. Arka koltukta sadece kalçadan bağlanabilen emniyet kemeri bulunan motorlu araçlar için kullanışlıdır. Ancak imkan oldukça çocuğun yaşına ve kilosuna uygun çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı daha doğrudur (16). Seyahat yeleği şematik olarak şekil 2.13.'de gösterilmektedir.

Şekil 2.13. Seyahat Yeleği

2.3.3. Okul Çocuğu Tipi Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu

Yükseltici çocuk oto güvenlik koltukları olarak da bilinen bu grup koltuklar daha büyük çocuklar içindir. Öne dönük çocuk oto güvenlik koltuğu küçük gelen ancak sadece araç emniyet kemeri takacak kadar büyümemiş çocuklar yolculuk sırasında artık bu tip koltuklara oturtulmalıdırlar.

Çocuğun kilosuna ya da boy uzunluğuna çocuk oto güvenlik koltuğunun etiketinde belirtilen sınır aralığını geçmiş ise, çocuğun omuz yüksekliği koltuk kemeri

yüksekliğini geçmiş ise, çocuğun kulakları koltuğun üst ucuna ulaşmış ise; artık o koltuk çocuğa küçük geliyor demektir (3).

Çocuğun normal koltukta aracın emniyet kemeri ile seyahate hazır olduğunu anlamak için şunların olması gerekir:

*Omuz kemeri, çocuğun boyun ya da boğazından değil göğsünden aşağı inmelidir.

*Kucak kemeri, çocuğun karnından değil tam kalça hizasından geçmelidir.

*Çocuk dizleri bükük olarak oturduğunda bacakları aşağı sallanmalıdır.

Yükseltici tip çocuk oto güvenlik koltukları adından da anlaşılacağı gibi otomobilin kalça ve omuzdan geçen emniyet kemerlerinin çocuğu doğru seviyeden ve sıkıca kavrayabilmesi için; yani çocuğu yükseltmek için üretilmiştir. Hem sırt kısmı olan modeller hem de sırt kısmı olmayan modeller mevcuttur. Bu tip çocuk oto güvenlik koltukları çocuklar aracın emniyet kemerini doğrudan bağlayabilecek ölçülere ulaşmaya kadar kullanılmalıdır (3). Sırt kısmı olan yükseltici tip çocuk oto güvenlik koltuğu şekil 2.14’de ve sırt kısmı olmayan yükseltici tip çocuk oto güvenlik koltuğu şekil 2.15’de gösterilmektedir.

Şekil 2.14. Sırtı yüksek tip yükseltici çocuk oto güvenlik koltuğu

Şekil 2.15. Sırt kısmı olmayan yükseltici çocuk oto güvenlik koltuğu

2.4. İSOFIX Sistemi

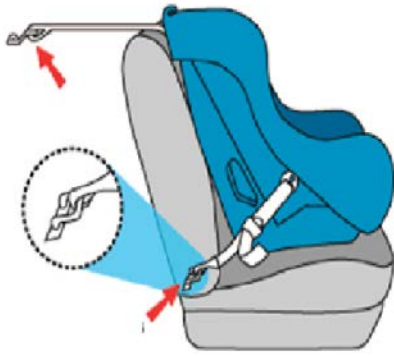
İsofix, çocuk oto güvenlik koltuklarının araçlara güvenli ve kolay bağlanması için oto koltuğu ve araç üreticilerinin birlikte oluşturduğu bağlantı sistemidir. İlk kez 1970'li yıllarda kullanılmaya başlayan çocuk oto güvenlik koltukları ile ilgili yapılan araştırmalar koltukların %70-80'inin araçlara yanlış bağlandığını ve bu durumun çocuklar açısından tehlike oluşturduğunu göstermiştir. Böyle olunca da çocuk oto koltuğu üreticileri ve araç üreticileri uyumlu ve standardize edilmiş bir sistem oluşturmaya karar verdiler. İlk kez 1990 yılında önerilen ve zamanla gelişerek ISO'nun uluslararası standart olarak yayınladığı Isofix sisteminde; oto koltuklarında aracın oturma yerlerine uyumlu kancalar ve araç koltuklarında da bu kancalara uyumlu bağlantı halkaları vardır. Isofix işareti hem çocuk oto güvenlik koltuğunun üzerinde hem de koltuk döşemesinde açıkça görülmektedir. Isofix; 'International Standard Organisation Fix' teriminin kısaltmasıdır. Yani kısacası Isofix demek uluslararası güvenlik standardı demektir (18).

İsofix oto koltuğu demek koltuk yükseltici, marka ya da ürün çeşidi demek değildir. Bu bir özelliktir. Bunu tıpkı CE Avrupa Standart'ına benzetebiliriz. Ailelerin daha güvenli bir bağlantı şekline imkan veren Isofix özellikli bir çocuk oto güvenlik koltuğu almadan önce ilk dikkat etmesi gereken şey, kullandıkları aracın bu özelliğe sahip olup olmadığıdır. Eğer araçları Isofix standartlarında üretilmemişse; almış oldukları çocuk oto güvenlik koltuğu Isofix özelliği taşısa bile bu özellikten yararlanma şansları olmayacaktır (18).

İsofix sisteminin en büyük avantajı çocuk oto güvenlik koltuğu ile otomobil arasında sabit ve sıkı bir bağlantı yapıyor; yani maksimum güvenlik sağlıyor

olmasıdır. Bu ekstra bir sağlamlık sağlar ve yetişkin emniyet kemerleri ile bağlanan çocuk oto güvenlik koltuklarının esas problemi olan aşırı gevşek bağlanma problemini ortadan kaldırır. Üç noktalı emniyet bağlantısı sayesinde çocuk oto güvenlik koltuğu ile araç arasında sıkı ve sağlam bir bağlantı sağlanarak, olası bir kaza durumunda üstün dayanma ve koruma sağlar. İsofix özelliği ile birlikte emniyet kemeri yerine aracın sabit aksamına bağlantı yapılmaktadır. İsofix hata yapmayı engelleyen hızlı, basit bir bağlantı sistemidir. Bu nedenle güvenli olduğu kadar pratiktir. Aynı zamanda araç emniyet kemerine ihtiyaç olmadığı için yanlış takılma riski minimuma indirilmiş olur (18).

İsofix sistemli çocuk oto güvenlik koltuğunun takılması hızlı ve basittir. İsofix bağını çekmek ve sırt bölmesi ile otomobilin koltuğu arasında bulunan kancalara geçirmek yeterlidir. Daha sonra da üçüncü İsofix kilit tokasının sabitlemek gerekir. Bu toka araca göre koltuğun arkasında veya bagajda bulunan bir destek kolu ya da 'top-tether' diye adlandırılan üst tokadan oluşabilir. Bu nedenle çocuk oto güvenlik koltuğunu satın almadan önce kullanılan aracın kullanım kılavuzunun iyice incelenmesi ve araca uygun çocuk oto güvenlik koltuğu satın alınması gerekmektedir. İsofix sistemi şematik olarak şekil 2.16'da gösterilmektedir.

Şekil 2.16. İsofix sisteminin şematik görünümü

2.5. Hava Yastığı Varlığında Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu Kullanımı

Hava yastığı, erişkin yolcular emniyet kemerini bağladığında olası bir kazada hayat kurtaran bir mekanizmadır, kaza anında araçtaki kişileri darbelerden korumak

için tasarlanmıştır. Sanılanın aksine yumuşak bir yastık değildir. Açılıp şişme hızı saatte 321 kilometredir (5). Göz kırpmaya hareketinden bile hızlı olması nedeni ile yakınında bulunan kişilere bile yarar sağlamaya çalışırken zarar bile verebilir.

Ancak yetişkinler için hayat kurtaran bu mekanizma çocuklar ön koltukta arkaya dönük çocuk oto güvenlik koltuğuna oturtulursa onların yaralanmasına hatta ölümüne sebep olabilir. Bu yüzden ön koltukta yüzü arkaya dönük yerleşimli çocuk oto güvenlik koltuğu asla kullanılmamalıdır. Çocuğun oto güvenlik koltuğu ile ön koltukta oturması zorunlu ise mutlaka hava yastıkları devre dışı bırakılmalı ve ön koltuk olabildiğince geriye doğru çekilmelidir. Böylece çocuk oto güvenlik koltuğu ile ön panel arasına bir miktar mesafe konmuş olacaktır (18). Ama Amerikan Pediatri Akademisi'nin önerisi 13 yaşından küçük tüm çocukların arka koltukta oturması, özellikle 2 yaşına ulaşmamış veya 9 kilogramın altındaki çocukların arka koltukta ve yüzü arkaya dönük olarak seyahat ettirilmesidir.

2.6. Kaza Sonrasında Hasar Görmüş Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu Kullanımı

Eğer bir çocuk oto güvenlik koltuğu herhangi bir kazaya karışmış ise görünür bir hasar olmasa bile imkan var ise o koltuk değiştirilmelidir. Çünkü kaza onun koruma gücünü azaltmış olabilir ve bir sonraki kazada daha düşük seviyede koruma sağlayabilir. Aynı zamanda emniyet kemerleri ve emniyet kemeri ekleri de iyice kontrol edilmelidir (19).

Eğer çocuk oto güvenlik koltuğunu değiştirmek mümkün olmayacaksa sadece minör bir kaza sonrasında o çocuk oto güvenlik koltuğu tekrar kullanılmaya devam edilebilir. NHTSA tarafından belirlenen minör kaza kriterleri şu şekildedir:

- Kaza araç çok yavaş bir hızda giderken meydana gelmelidir.
- Kazadan sonra araç çalıştırılabilir ve kullanılabilir olmalıdır.
- Çocuk oto güvenlik koltuğuna en yakın otomobil kapısı hasar görmemiş olmalıdır.
- Hiçbir yolcu yaralanmamış olmalıdır.
- Oto hava yastığı (eğer mevcut ise) açılmamış olmalıdır.
- Çocuk oto güvenlik koltuğunda gözle görülür bir hasar olmamalıdır (18).

Ancak en ufak bir şüphe varlığında kaza sonrası çocuk oto güvenlik koltuğunun değiştirilmesi gerekmektedir (19).

2.7. İkinci El Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu Kullanımı

Eğer ikinci el çocuk oto güvenlik koltuğu alınacaksa mümkünse geçmiş bilinen bir oto koltuk alınmalıdır. Her koltuğun bir son kullanma tarihi vardır ve ikinci el koltuk alımında buna dikkat edilmelidir. Çünkü oto koltuklarında kullanılan malzemeler zamanla darbe emici özelliğini yitirirler. Son kullanma tarihi çoğu zaman koltuğun yanında bulunan etikette yazılıdır. Eğer yazılı değilse koltuğun üretim tarihine bakılıp, kullanma kılavuzundaki yazan süre eklenmelidir. Bir çocuk oto güvenlik koltuğunun ortalama ömrü 6-10 yıldır (18).

2.8. Özel Sağlık Bakım Gereksinimi Olan Çocuklarda Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu Kullanımı

Özel sağlık gereksinimi olan çocukların araçlarda yolculuğu sırasında daha değişik ihtiyaçlara gereksinimi vardır ve bunların yerine getirilmesinden aileler ve bakım verenler sorumludur. AAP tarafından özel sağlık bakım gereksinimi olan çocukların güvenli yolculuğu için rehberler hazırlanmış ve ilk olarak 1999 yılında yayınlanmış ve 2006 yılında yeniden düzenlenmiştir. Bu yeni düzenlenmiş rehberde öneriler şu şekildedir (20) :

-Mümkün olduğu sürece özel sağlık bakım gereksinimi olan çocukları taşıyan kişi, 'Federal Motorlu Araç Güvenlik Standartları 213'e uygun bir çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmalıdır.

-Lateral destek gerekli olan durumlarda rulo haline getirilmiş battaniyeler ya da havlular kullanılabilir. Ancak bunlar çocuk oto güvenlik koltuğunun isofix ile olan bağlantısını etkilememelidir.

-Çocuk oto güvenlik koltuğunda yapılan modifikasyonlar, modifiye edilmiş sistem kaza testi yapılmadan kullanılmamalıdır.

-Eğer çocuğun ön koltukta oturması gerekiyorsa ve ön koltuk yolcu tarafında hava yastığı mevcut ise hava yastığı kapatılmalıdır. Ayrıca çocuk oto güvenlik koltuğunun konulduğu araç koltuğu olabildiğince arkaya çekilmelidir.

-Bütün medikal malzemeler aracın taban kısmına veya ön koltuğun altına konulmalı böylece olası bir kaza anında çocuğa çarpması önlenmelidir.

-Bakım verilenler mümkün olduğunca kısıtlı yolculuk yapmalıdır ya da herhangi bir acil durum meydana geldiğinde bununla baş edebilecek bir erişkin arka koltukta özel sağlık bakım gereksinimi olan çocuğun yanında yolculuk etmelidir.

2.9. Amerikan Pediatri Akademisi'nin Çocuk Oto Güvenlik Koltuğu Kullanımı İle İlgili Güncel Önerileri

Çocuk yolcu güvenliği son yıllarda dramatik olarak gelişmeye başlamıştır. Bununla beraber motorlu araç kazaları 4 yaş ve üzeri çocuklarda önde gelen ölüm nedeni olmaya devam etmektedir. Motorlu araçların donanımlarının artırılması ve çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımının artması ile çocuk ölümlerinde anlamlı azalmaya sağlanmaya başlanmıştır (21).

Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı aynı yaşta sadece emniyet kemeri kullanan çocuklarla kıyaslanınca yaralanma olasılığını %71-82 oranında azaltmakta, ölüm riskini %28 oranında azaltmaktadır (22-24). Çocuk oto koltuğu kullanımında en büyük hatalar yükseltici tip çocuk oto güvenlik koltuğunun kullanılmaması ile yapılmaktadır. Ancak 4-8 yaş arası çocuklarda yükseltici tip çocuk oto güvenlik koltuğunun sadece emniyet kemeri kullanan çocuklarla karşılaştırıldığında ölümcül olmayan yaralanma riskini %45 oranında azalttığı görülmektedir (25). Tüm bu gelişmelere rağmen, Amerika Birleşik Devletleri'nde her yıl 16 yaş altı yaklaşık 1500 çocuk motorlu araç kazalarında hayatını kaybetmekte ve bunların yarısından fazlasının emniyet kemeri ya da çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmadığı gözlenmektedir (26).

Amerikan Pediatri Akademisi her yolculukta tüm çocuklar ve adolesanlar için optimal koruma sağlanmasını önermektedir ve 2011 yılı Mart ayında önerilerini güncellemiştir. Beş tane kanıta dayalı güncel öneride bulunmaktadır:

1. Tüm infantlar ve süt çocukları 2 yaşına kadar ya da çocuk oto güvenlik koltuğunun maksimum ağırlık ve boy limitine ulaşana kadar arkaya dönük çocuk oto güvenlik koltuğunda seyahat etmelidir.
2. 2 yaşından büyük veya 2 yaşından küçük ancak çocuk oto güvenlik koltuğunun maksimum ağırlık ve boy limitini aşmış tüm çocuklar; öne dönük çocuk oto güvenlik koltuğunun maksimum ağırlık ve boy limitine ulaşana kadar öne dönük çocuk oto güvenlik koltuğunda seyahat etmelidir.
3. Öne dönük çocuk oto güvenlik koltuğunun maksimum ağırlık ve boy limitini aşmış çocuklar aracın emniyet kemeri tam olana kadar (ortalama 145 cm boy ya da 8-12 yaş arası) yükseltici tip çocuk oto güvenlik koltuğunda kemeri bağlı olarak seyahat etmelidir.
4. Çocuklar aracın emniyet kemerini kullanabilecek kadar büyük ve uzun olduklarında optimal koruma için daima emniyet kemeri bağlı olarak seyahat etmelidir.
5. 13 yaşından küçük tüm çocuklar optimal koruma için araçların arka koltuğunda bağlı bir şekilde seyahat etmelidir.

3. YÖNTEM VE GEREÇLER

1 Kasım 2014- 15 Mayıs 2015 tarihleri arasında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi'ne başvuran, 10 yaş altında çocuğu olan aileler ile görüşüldü. Onlara araştırmanın amacı anlatıldı. Araştırmaya katılmak isteyenlerden Ek 1'de verilen 'Hasta Bilgilendirme ve Gönüllü Olur Formu ' ile yazılı aydınlatılmış onam alındı. Onam alınan ailelere Ek 2' de belirtilen 45 sorudan oluşan anket formu uygulandı. Anket sonrası ailelere çocuk oto güvenlik koltuğu ile ilgili bilgi verilerek farkındalık yaratılmaya çalışıldı. Araştırmaya katılmak istemeyen ailelere anket uygulanmadı. Çocukları 10 yaş ve üzerinde olan ailelere anket uygulanmadı. Her ailenin yalnızca 1 çocuğu için anket formu doldurmasına izin verildi.

3.1. Verilerin İstatistiksel Değerlendirilmesi

Verilerin istatistiksel değerlendirilmesi "Statistical Package for Social Sciences (SPSS 11.5)" paket programı kullanılarak yapılmıştır. Elde edilen veriler, anketin her sorusu ve maddesi dikkate alınarak istatistiksel incelemeye alınmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metodların (Ortalama, Standart sapma, frekans) yanısıra verilerin karşılaştırılmasında Ki-Kare testi kullanılmıştır. Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanma durumunun diğer parametrelere göre farklı olup olmadığına Ki-kare Testi ve Kruskal Wallis Testi ile bakılmıştır. Sonuçlar %95'lik güven aralığında, anlamlılık p değeri 0.05'in altında olduğu durumlarda gruplar arasında farklılık olduğu kabul edilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırma 1 Kasım 2014- 15 Mayıs 2015 tarihleri arasında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi'ne başvuran, 10 yaş altında çocuğu olan toplam 760 ailenin 760 çocuğu üzerinde yapılmıştır. Anketler tarafımdan doldurmuş olduğu için eksik doldurulmuş anket saptanmamıştır.

Örnekleme oluşturan çocukların sosyodemografik özellikleri Tablo 4.1'de verilmektedir. Bu tabloda görüldüğü gibi çocukların yarısından fazlası erkektir. Çocukların en küçüğü 1 aylık, en büyüğü ise 117 aylıktır; ortalama yaş 22,49±2,8 aydır.

Tablo 4.1. Örnekleme Oluşturan Çocukların Sosyodemografik Özellikleri

Sosyodemografik Özellikler (N=760)	N (%)
Cinsiyet	
Kız	351 (46.2)
Erkek	409 (53.8)
Yaş Dağılımı (ay)	
Minimum	1 ay
Maksimum	117 ay
Ortalama yaş	22,49±2,8ay
Annenin öğrenim durumu	
Okuma yazma bilmeyen	2 (0.3)
İlkokul mezunu	61 (8.0)
Ortaokul mezunu	96 (12.6)
Lise mezunu	288 (37.9)
Üniversite mezunu	313 (41.2)
Babanın öğrenim durumu	
Okuma yazma bilmeyen	0 (0)
İlkokul mezunu	42 (5.5)
Ortaokul mezunu	73 (9.6)
Lise mezunu	304 (40.0)
Üniversite mezunu	341 (44.9)
Çocuk sayısı	
1 çocuk	401 (52.8)
2 çocuk	276 (36.3)
3 çocuk	72 (9.5)
4 ve daha fazla çocuk	11 (1.4)

Örnekleme oluşturan çocukların annelerinin yarısından fazlası lise ya da üniversite mezunudur. Çocukların babaları arasında okuma yazma bilmeyen yoktur, yarıya yakın kısmı lise mezunu, yarıya yakın bir kısmı ise üniversite mezunudur. Ailelerin yarısından fazlasının tek çocuğu vardır.

Hastaları getiren kişiler tablo.4.2' de verilmektedir. Baktığımız zaman; çocukların yarısından fazlası annesi ile hastaneye gelmiştir. Yarıdan az bir kısmının da babası ile hastaneye geldiği görülmektedir.

Tablo 4.2. Hastaları Getiren Hasta Yakınları

Hastayı getiren kişi	sayı	yüzde
Anne	427	56.2
Baba	313	41.2
Anneanne	3	0.4
Babaanne	1	0.1
Dede	4	0.5
Teyze	3	0.4
Dayı	4	0.5
Hala	2	0.3
Amca	3	0.4
Toplam	760	100

Anne ve babaların yaş dağılımlarına baktığımızda anne yaşları 18 ile 51yaş arasında dağılım göstermektedir. Annelerin yaş ortalaması 31.67 ± 5.72 'dir. Baba yaşları ise 20 ile 53 yaş arasında dağılım göstermektedir. Babaların yaş ortalaması 35.10 ± 5.78 ' dir.

Tablo 4.3. Hastaların Anne ve Babalarının Yaş Dağılımı

	Anne yaşı	Baba yaşı
Minimum	18	20
Maksimum	51	55
Ortalama	31.67 ± 5.72	35.10 ± 5.78

Anne ve baba çalışma durumları ise tablo 4.4’ de gösterilmiştir. Annelerin %51.8’inin ev hanımı, %30.7’sinin memur olduğu gözlenmektedir. Babaların ise %41.7’sinin işçi, %32.1’inin memur olduğu gözlenmiştir.

Aylık kişi başına düşen gelir, eve giren toplam gelirin evde yaşayan kişi sayısına bölünmesi ile hesaplanmaktadır. Çalışmamıza katılanlarda aylık kişi başına düşen gelir en az 100 lira iken en çok 5000 lira olduğu gözlenmektedir. Ailelerin %68.6’sının kendine ait veya kullanmakta olduğu araç mevcut iken ailelerin %31.4’ünün aracı bulunmamaktadır .

Tablo 4.4. Anne ve babaların çalışma durumu ve özellikleri

Sosyodemografik Özellikler (N=760)	N (%)
Annenin çalışma durumu	
Ev hanımı	394 (51.8)
Memur	233 (30.7)
İşçi	69 (9.1)
Emekli	24 (3.2)
Diğer	40 (5.3)
Babanın çalışma durumu	
İşsiz	5 (0.7)
Memur	244 (32.1)
İşçi	317 (41.7)
Emekli	8 (1.1)
Diğer	186 (24.5)
Aylık Kişi başı gelir (TL)	
Minimum	100
Maksimum	5000
Ortalama	951±726
Medeni Durum	
Evli	744 (97.9)
Boşanmış	16 (2.1)
Kullandıkları / kendilerine ait araç olma durumu	
Var	521 (68.6)
Yok	239 (31.4)

Ailelerin emniyet kemeri kullanma durumları tablo 4.5’de gösterilmektedir. Araba kullanırken ailelerin %77.5’i emniyet kemeri kullanmaktadır. Ailelerin %63.3’ü her zaman emniyet kemeri kullanırken, %14.2’si bazen emniyet kemeri kullanmaktadır. Ailelerin %19.1’i araç kullanmadığını, %3.4’ü ise hiçbir zaman emniyet kemeri kullanmadığını belirtmektedir. Emniyet kemeri kullananların %44.5’i emniyet kemerini sadece ön koltukta takmakta iken, %43.2’si hem ön hem arka koltukta emniyet kemeri kullandığını belirtmektedir.

Emniyet kemeri kullanan ailelerin %88.5’i güvenliği için kullandığını belirtmektedir. Ailelerin sadece %3.8’i yasal olarak zorunlu olduğu için, %3’ü ise trafik cezası olduğu için emniyet kemeri kullandığını belirtmiştir. Ailelerin %85.3’ünün yasal olarak zorunlu olmasa bile emniyet kemeri kullanacağı gözlenmektedir.

Tablo 4.5. Örneklemi Oluşturan Ailelerin Emniyet Kemeri Kullanma Durumu

N=760	N (%)
Araba kullanırken emniyet kemeri kullanma durumu	
Evet , her zaman takarım.	481 (63.3)
Bazen takarım.	108 (14.2)
Hiçbir zaman takmam.	26 (3.4)
Araba kullanmıyorum.	145 (19.1)
Emniyet kemerini ön-arka koltukta takma durumu	
Hem ön hem arka koltukta takarım.	328 (43.2)
Sadece ön koltukta takarım, arka koltukta takmam .	338 (44.5)
Sadece arka koltukta takarım, ön koltukta takmam .	5 (0.7)
Bazen takarım bazen takmam, ön-arka koltuk farketmez.	63 (8.3)
Hiçbir zaman emniyet kemeri takmam.	26 (3.4)
Emniyet kemeri kullanma nedeni (N=734)	
Yasal olarak zorunlu olduğu için kullanıyorum.	28 (3.8)
Trafik cezası olduğu için kullanıyorum.	22 (3.0)
Güvenliğim için kullanıyorum.	649 (88.5)
Alışkanlık olduğu için kullanıyorum.	34 (4.6)
Diğer	1 (0.1)
Yasal olarak zorunlu olmasa emniyet kemeri kullanır mıydı? (N=734)	
Evet	646 (85.3)
Hayır	32 (4.3)
Kararsız	56 (7.6)

Ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğu ile ilgili bilgi ve kullanma durumları tablo 4.6'da gösterilmektedir. Ailelerin %85.8'inin çocuk oto güvenlik koltuğu ile ilgili bilgisi varken %14.2'si bilgisi olmadığını belirtmektedir. Çocuk oto güvenlik koltuğu ile ilgili bilgisi olanların da % 48.8'i bilgiyi kendileri araştırarak edinmişlerdir. Ne acıdır ki bilgisi olanların sadece %1.7'si bilgiyi doktordan almıştır. Ailelerin %30.4'ü ise bilgiyi gazete, televizyon, dergi ve reklamlardan edinmiştir. Bu da medyanın aileleri bilgilendirmede ne kadar önemli rol oynadığını göstermektedir.

Tablo 4. 6. Ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğu bilgi ve kullanım düzeyleri

N=760	N (%)
Çocuk oto güvenlik koltuğu ile ilgili bir bilgiye sahip mi?	
Evet	652 (85.8)
Hayır	108 (14.2)
Bilgisi olanlar çocuk oto güvenlik koltuğu ile ilgili bilgiyi nasıl edinmiş? (N=652)	
Kendim araştırdım.	318 (48.8)
Başkasından gördüm.	108 (16.6)
Televizyon, gazete, dergi ve reklamlardan gördüm.	198 (30.4)
Doktor tavsiye etti.	11 (1.7)
Diğer	17 (2.5)
Ailelerin çocuk oto koltuğu kullanım durumu	
Her zaman kullanıyorum.	288 (37.9)
Bazen kullanıyorum.	61 (8.0)
Hayır kullanmıyorum.	411 (54.1)
Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanan ailelerin kullanma nedeni (N=349)	
Yasal olarak zorunlu olduğu için kullanıyorum.	8 (2.3)
Trafik cezası olduğu için kullanıyorum .	4 (1.1)
Çocuğumun güvenliği için kullanıyorum.	331 (94.8)
Çocuğumun rahatlığı için kullanıyorum.	6 (0.8)
Diğer	0 (0.0)
Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanan aileler yasal olarak zorunlu olmasa bile kullanır mıydı? (N=349)	
Evet kullanırdım.	332 (95.1)
Hayır kullanmazdım.	4 (1.1)
Kararsızım .	13 (3.7)

Ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım durumu tablo 4.6’da gösterilmektedir. Ailelerin sadece % 45.9’u çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmaktadır ki bunların bir kısmı da koltuğu sürekli olarak kullanmamaktadır. Ailelerin %54.1’inin çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmadığı gözlenmektedir. Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanan ailelerin %94.8’i çocuğunun güvenliği için çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmaktadır.

Tablo 4.7. Ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğunu temin etme ile ilgili özellikleri

N=349	N (%)
Çocuk oto güvenlik koltuğunu nasıl aldınız?	
Bir yakınımız verdi.	62 (17.8)
Kendimiz satın aldık.	287 (82.2)
Çocuk oto güvenlik koltuğunu kaçınıcı çocuktan itibaren kullanmaya başladınız?	
Birinci çocuk	304 (87.1)
İkinci çocuk	37 (10.6)
Üçüncü çocuk	7 (2.0)
Dördüncü çocuk	1 (0.3)
Çocuk oto güvenlik koltuğu alırken neye dikkat ettiniz?	
Fiyatına	4 (1.1)
Kaliteli olmasına	130 (37.2)
Hem uygun fiyatlı hem kaliteli olmasına	199 (57.0)
Dikkat ettiğim bir özellik yok	16 (4.6)

Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanan ailelerin koltuklarını nasıl temin ettikleri, kaçınıcı çocuktan itibaren kullanmaya başladıkları tablo 4.7’de gösterilmektedir. Ailelerin %82.2’si çocuk oto güvenlik koltuğunu kendileri satın alırken, %17.8’i bir yakınının verdiği çocuk oto güvenlik koltuğunu kullanmaktadır. Ailelerin %87.1’i ise çocuk oto güvenlik koltuğunu ilk çocuktan itibaren, %10.6’sı ise ikinci çocuktan itibaren kullanmaya başlamıştır. Çocuk oto güvenlik koltuğunu satın alırken ailelerin %57’sinin hem fiyatına hem kaliteli olmasına dikkat ettiği, %4.6’sının ise dikkat ettiği bir özellik olmadığı görülmektedir.

Tablo 4.8. Ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım özellikleri

N=349	N (%)
Çocuk oto güvenlik koltuğunu çocuğunuz kaç aylıkken temin ettiniz?	
Doğumdan önce aldık.	134 (38.4)
0-6 ay	93 (26.6)
7-12 ay	82 (23.5)
13-24 ay	34 (9.7)
25-36 ay	5 (1.4)
37-60 ay	1 (0.3)
5-8 yaş	0 (0.0)
>8 yaş	0 (0.0)
Ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğu kullanması gerekirken kullanmayı bırakma durumu? (N=349)	
Evet kullanmayı bıraktık.	30 (8.6)
Halen kullanmaya devam ediyoruz.	319 (91.4)
Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmayı bırakanların bırakma yaşı maksimum ve minimum nedir? (N=30)	
Minimum (ay)	12
Maksimum (ay)	96
Ortalama (ay)	52.8±19.4
Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmayı bırakanların bırakma yaşları nedir?	
0-12 ay	1 (3.3)
13-24 ay	2 (6.6)
25-36 ay	8 (26.8)
37-48 ay	5 (16.6)
49-60 ay	8 (26.8)
61-72 ay	4 (13.3)
73-96 ay	2 (6.6)
>96 ay	0 (0.0)

Ailelerin çocuk oto koltuğunu çocukları kaç aylıkken kullanmaya başladıkları, kullanmayı bırakıp bırakmadıkları, kullanmayı bırakanların bırakma yaşları Tablo 4.8'de gösterilmektedir. Ailelerin %38.4'ünün çocuk oto güvenlik koltuğunu çocuk doğmadan önce almış olduğunu, %26.6'sının çocuğu 0-6 aylıkken, %23.5'inin çocuğu 7-12 aylıkken aldığını görmekteyiz. Ailelerin %91.4'ü çocuk oto güvenlik koltuğunun halen kullanmaya devam ederken %8.6'sı çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmayı bırakmıştır. Ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğunu bıraktıklarında çocukların yaşına baktığımızda en küçük 12 aylıkken bıraktıklarını görmekteyiz ki bu çok erkendir. En fazla da 96 aylık olana kadar kullandıklarını görmekteyiz. Ortalama bırakma yaşı ise 52.8±19.4'dır ki bu da oldukça erkendir.

Ailelerin çocuk oto koltuğunu kullanma ile ilgili özellikleri tablo 4.9'da gösterilmektedir. Ailelerin %64.6'sı çocuk oto güvenlik koltuğunu öne dönük olarak kullanmakta iken %24.6'sı iki yaşına kadar arkaya sonrasında öne dönük kullandığını belirtmektedir. Çocuk oto güvenlik koltuğu kullananların %77.4'ü çocuğunu her yolculukta koltuğa oturturken %1.7'si hiç oturtmamaktadır. Ailelerin % 87.7 'si çocuk oto güvenlik koltuğunu hem şehir içi hem şehirlerarası yolculukta kullanmakta iken, %8.9'u sadece şehirlerarası yolculukta, %3.2'si ise sadece şehir içi yolculuklarda kullanmaktadır. Çocuk oto güvenlik koltuğunun bulunduğu arabayı %84.8 babaların kullandığı, %14.2 annelerin kullandığı gözlenmektedir.

Tablo 4. 9. Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanan ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğunu kullanma ile ilgili özellikleri

N=349	N (%)
Çocuk oto güvenlik koltuğunun yönü nereye doğru bakar?	
Öne doğru bakar.	225 (64.6)
Arkaya doğru bakar.	38 (10.9)
Sadece 2 yaşına kadar arkaya sonra öne doğru bakar.	86 (24.6)
Çocuk oto güvenlik koltuğuna çocuğunuzu her yolculukta oturtuyor musunuz?	
Evet, her zaman oturur.	270 (77.4)
Bazen oturur.	73 (20.9)
Koltuğu var; ancak hiç oturmuyor.	6 (1.7)
Çocuk oto güvenlik koltuğunu kullanımınızda şehir-içi ve şehirler arası yolda fark var mı?	
Hem şehir içi hem şehirlerarası yolculuklarda kullanırım.	306 (87.7)
Sadece şehirlerarası yolculuklarda kullanırım.	31 (8.9)
Sadece şehir içi yolculuklarda kullanırım.	11 (3.2)
Diğer	1 (0.3)
Çocuk oto güvenlik koltuğunun bulunduğu arabayı daha çok kim kullanır?	
Baba	296 (84.8)
Anne	49 (14.2)
Diğer	4 (1.0)

Ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğunu kullanırken çocuk büyüdükçe koltuğun çocuğun ağırlığına ve boyuna uygun olan bir yenisini ile değiştirilmesi gerekmektedir. Çalışmamıza katılan ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğunu değiştirip değiştirmediği ve değiştirdi ise kaç kez değiştirdiği Tablo 4.10'da gösterilmektedir. Ailelerin

%77.9'unun çocuk oto güvenlik koltuğunu hiç değiştirmediği, %22.1'inin değiştirdiği gözlenmektedir. Çocuk oto güvenlik koltuğunu değiştirenlerin ise %71.1'inin 1 kez, %23.7'sinin 2 kez, %3.9'unun 3 kez değiştirdiği gözlenmektedir.

Tablo 4.10. Ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğunu değiştirme ile ilgili özellikleri

N=349	N (%)
Çocuk oto güvenlik koltuğunu hiç değiştirdiniz mi?	
Hayır değiştirmedim .	272 (77.9)
Evet değiştirdim.	77 (22.1)
Çocuk oto güvenlik koltuğunu değiştirenler kaç kez değiştirmiş? (N=77)	
1 kez	55 (71.1)
2 kez	18 (23.7)
3 kez	3 (3.9)
4 kez	1 (1.3)

şimdiye kadar hep çocuk oto güvenlik koltuğunu kullanan ailelerden bahsedilmiştir. Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmayan ailelerin ne nedenlerle kullanmadıkları ise Tablo 4.11'de gösterilmektedir. Ailelerin %28'i ekonomik nedenlerle çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmazken, %25.1'i aracı olmadığı için kullanmamaktadır. Ailelerin %20.3'ü çocuk oto güvenlik koltuğunu gerekli görmediği için, %8.2'lik bir kısım ise bilgisi olmadığı için kullanmadığını belirtmektedir. Ailelerin %4.8'i ise çocuk oto güvenlik koltuğunun güvenli olduğuna inanmamakta ve bu yüzden kullanmamaktadır.

Tablo 4.11. Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmayan ailelerin kullanmama nedenleri

N=411	N (%)
Çocuk oto güvenlik koltuğunu neden kullanmıyorsunuz?	
Gerekli görmüyorum.	83 (20.3)
Yasal olarak zorunlu olduğunu bilmiyorum.	4 (1.0)
Yasal olarak zorunlu, ama hiç ceza almadım.	5 (1.2)
Ekonomik nedenlerle kullanmıyorum.	115 (28.0)
Güvenli olduğuna inanmıyorum.	20 (4.8)
Bilgim olmadığı için kullanmıyorum.	34 (8.2)
Aracım yok.	103 (25.1)
Çocuk oturmuyor.	7 (1.7)
Çocuk büyüdüğü için kullanmıyorum.	31 (7.5)
Yakın zamanda alacağız.	5 (1.2)
Çok yer kaplıyor.	4 (1.0)

Tablo 4. 12. Çocukların araç içine oturma yeri

N=760	N (%)
Çocukların araç içinde oturma yeri	
Arka sağ koltuk	531 (69.8)
Arka sol koltuk	121 (15.9)
Arka koltukta ortada	88 (11.6)
Ön koltukta	5 (0.7)
Bazen ön bazen arka koltukta	15 (2.0)
Ailelerin çocuğun ön koltukta oturmasına izin verir mi?	
Her zaman	3 (0.4)
Bazen	79 (10.4)
Hiçbir zaman	678 (89.2)
Çocuklarının ön koltukta oturmasına izin verenler hangi durumlarda izin veriyor? (N=82)	
Yanında annesi varken	4 (5.1)
Yavaş giderken	4 (5.1)
Şehir içinde giderken	1 (1.3)
Duruma göre izin verebilirim	1 (1.3)
Yakın mesafelerde	43 (52.6)
Ağladığı zaman	23 (26.9)
Araçta arka koltuk olmadığı için	1 (1.3)
Arkası çok kalabalık ise	4 (5.1)
Çocuk artık büyüdüğü için	1 (1.3)

Ailelerin çocukları araçta nereye oturttukları, ön koltukta oturmasına izin verip vermedikleri, izin veriyorlarsa hangi durumlarda izin verdikleri Tablo 4.12’de gösterilmektedir. Çocukların %69.8’inin arka sağ koltukta, %15.9’unun arka sol koltukta, %11.6’sının arka koltukta ortada oturduğu gözlenmektedir. Ailelerin %89.2’si çocuğunun ön koltukta oturmasına asla izin vermezken; %10.8’i çocuğunun ön koltuğa oturmasına izin verdiğini belirtmiştir. Çocuğunun ön koltuğa oturmasına izin verenlerin %52.6’sı yakın mesafede izin vermekte iken %26.9’u çocuk ağladığı zaman izin vermektedir. Bunun dışında ailelerin çocuğun yanında annesi varken, yavaş giderken, şehiriçinde giderken, arkası çok kalabalık iken de çocuğun ön koltukta oturmasına izin verdikleri gözlenmektedir.

Aracı kullanan kişinin ehliyet süreleri, son 1 yılda trafik cezası alma ve son 5 yıl içerisinde trafik kazası yapma durumları Tablo 4.13’de gösterilmektedir. Araç kullananların ortalama ehliyet süresi 9.25 ± 7.02 yıldır. Sürücülerin %84.8’i son 1 yıl içerisinde trafik cezası almamıştır. Trafik cezası alanları %35.0’ı aşırı hız nedeni ile ceza alırken, %27.4’ü kırmızı ışıkta geçme, %25.5’i yanlış park nedeni ile ceza almıştır. Bunun dışında tek yöne girme, yaya geçidi ihlali ve telefon ile konuşma nedeni ile ceza alan aileler bulunmaktadır.

Tablo 4.13. Aracı kullanan kişinin sürüş ile ilgili özellikleri

Ehliyet süresi	
Minimum	1 yıl
Maksimum	31 yıl
Ortalama	9.25±7.02
Sürücünün son 1 yıl içerisinde trafik cezası alma durumu (N=760)	
Hayır ceza almamış.	645 (84.8)
Evet ceza almış.	115 (15.2)
Son 1 yılda sürücülerin aldığı trafik cezalarının nedenleri (N= 115)	
Yanlış yere park	30 (25.5)
Yanlış yere park ve aşırı hız	1 (0.9)
Yanlış yere park ve kırmızı ışıkta geçme	3 (2.6)
Aşırı hız	39 (35.0)
Aşırı hız ve kırmızı ışıkta geçme	4 (3.4)
Kırmızı ışıkta geçme	32 (27.4)
Tek yöne girme	1 (0.9)
Tek yöne girme ve yaya geçidi ihlali	1 (0.9)
Yaya geçidi ihlali	2 (1.7)
Telefon ile konuşma	2 (1.7)

Ailelerin son 5 yıl içinde trafik kazası yapma durumları , yapılan kazaların özellikleri Tablo 4.14’de gösterilmektedir. Araç kullananların %90.1’i son 5 yıl içerisinde herhangi bir kaza yapmazken; kaza yapanların %97.3’ü şehiriçin yolda kaza yapmıştır. Kazaların %53.3’ü hasarsız, %44’ü az maddi hasarlı kazadır. Kazaların %97.3’ünde herhangi bir yaralanma meydana gelmemiştir.

Tablo 4.14. Aracı kullanan kişinin son 5 yılda kaza yapması ile ilgili özellikler

Sürücünün son 5 yıl içerisinde trafik kazası yapması durumu (N=760)	
Hiç kaza yapmamış.	685 (90.1)
Kaza yapmış.	75 (9.9)
Son 5 yıl içerisinde trafik kazası yapanların trafik kazalarının özellikleri (N=75)	
Kazanın meydana geldiği yol	
Şehiriçi yolda	73 (97.3)
Şehirlerarası yolda	2 (2.7)
Kazanın maddi hasar durumu	
Hasarsız kaza	40 (53.3)
Az maddi hasarlı kaza	33 (44.0)
Çok maddi hasarlı kaza	2 (2.7)
Kazada yaralanma olması durumu	
Yaralanmasız kaza	73 (97.3)
Yaralanmalı kaza	2 (2.7)
Ölümlü kaza	0 (0.0)

Çalışmamıza katılan ailelere polis tarafından çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı ile ilgili soru soruldu mu diye sordüğümüzda sadece 10 ailenin polis tarafından durdurulduğunu öğrendik. Bu durum Tablo 4.15’de gösterilmektedir. Diğer 750 aile hiç polis tarafından çocuk oto güvenlik koltuğunu sorgulamak amaçlı durdurulmamıştır.

Tablo 4.15. Polis tarafından çocuk oto güvenlik koltuğu ile ilgili sorgulama yapıldı mı?

N=760	N (%)
Evet, yapıldı.	10 (1.3)
Hayır yapılmadı.	750 (98.7)

Çalışmamıza katılan ailelerin kullandıkları araçlarının özellikleri ise tablo 4.16'da gösterilmektedir. Ailelerin araçlarının % 74.8'inde ön ve arka koltukta emniyet kemeri, %65'inde hava yastığı ve %61.3'ünde ABS fren sistemi bulunmaktadır. Çalışmamıza katılan ailelere çocuk oto güvenlik koltuğunun koruyuculuk oranını sorduğumuzda ailelerin %43.8'i %75 oranında, %36.2'si ise %50 oranında koruduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Çocuk oto koltuğu kullananların güvenliği arttırmak için özel bir yöntem kullanıp kullanılmadığı sorgulandığında %32,1'inin isofix kullandığı, %67.9'unun ek bir yöntem kullanmadığı görülmüştür.

Tablo 4.16. Çalışmaya katılan ailelerin kullandıkları araçlarının özellikleri

N=760	N (%)
Ön koltukta emniyet kemeri	192 (25.2)
Ön ve arka koltukta emniyet kemeri	568 (74.8)
Hava yastığı	494 (65.0)
ABS fren sistemi	466 (61.3)
Çocuk oto güvenlik koltuğu kaza anında çocuğunuzu yüzde kaç korur?	
0	8 (1.1)
25	39 (5.1)
50	275 (36.2)
75	333 (43.8)
100	105 (13.8)
Çocuk oto güvenlik koltuğu kullananlar isofix kullanıyor mu? (N=349)	
Evet, isofix kullanıyorum.	112 (32.1)
Hayır, isofix kullanmıyorum.	237 (67.9)

Tablo 4.17. Çocuk cinsiyeti ile çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı arası ilişki

			Koltuk kullanma durumu		Toplam
			Evet	Hayır	
Cinsiyet	Erkek	Sayı	185	224	409
		Yüzde	44.7	55.3	100.0
	Kız	Sayı	164	187	351
		Yüzde	46.5	53.6	100.0
Toplam	Sayı		349	414	760
	Yüzde		45.5	54.5	100.0

Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı ile cinsiyet arasındaki ilişki tablo 4.17’de gösterilmektedir. Çocuk oto koltuğu kullanım durumu ile çocuk cinsiyeti arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. P değeri >0.05 olarak saptanmıştır.

Anne eğitim durumu ile çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı arasındaki ilişki tablo 4.18’de gösterilmektedir. Anne okur yazar değilken çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranı %0’dır. Anne ilkokul mezunu ise bu oran %16.4 ;ortaokul mezunu ise %24 ; lise mezunu ise %33 ; üniversite mezunu ise %70.6’dır. Annenin eğitim düzeyi arttıkça çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranının arttığı gözlenmektedir. Bu durum istatistiksel olarak da anlamlı saptanmıştır, $p<0.001$ bulunmuştur.

Tablo 4.18. Anne eğitim durumu ile çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı arası ilişki

			Koltuk kullanım durumu		Toplam	
			Evet	Hayır		
Anne eğitim düzeyi	Okuryazar değil	Sayı	0	2	2	
		Yüzde	0	100	100	
	İlkokul mezunu	Sayı	10	51	61	
		Yüzde	16.4	83.6	100	
	Ortaokul mezunu	Sayı	23	73	96	
		Yüzde	24.0	76.0	100	
	Lise mezunu	Sayı	95	193	288	
		Yüzde	33.0	67.0	100	
	Üniversite mezunu	Sayı	221	92	313	
		Yüzde	70.6	29.4	100	
	Toplam		sayı	349	411	760
			yüzde	45.9	54.1	100

Baba eğitim durumu ile çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı arasındaki ilişki tablo 4.19’da gösterilmektedir. Baba ilkokul mezunu iken çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranı %16.7, ortaokul mezunu iken %26 , lise mezunu iken %32.2, üniversite mezunu olduğunda %66.0’dır. Babanın eğitim düzeyi arttıkça çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranının arttığı gözlenmektedir. Bu durum istatistiksel olarak da anlamlı saptanmıştır, $p < 0.001$ bulunmuştur.

Tablo 4.19. Baba eğitim durumu ile çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı arası ilişki

			Koltuk kullanım durumu		Toplam	
			Evet	Hayır		
Baba eğitim düzeyi	Okuryazar değil	Sayı	0	0	0	
		Yüzde	0	0	0	
	İlkokul mezunu	Sayı	7	35	42	
		Yüzde	16.7	83.3	100	
	Ortaokul mezunu	Sayı	19	54	73	
		Yüzde	26.0	74.0	100	
	Lise mezunu	Sayı	98	206	304	
		Yüzde	32.2	67.8	100	
	Üniversite mezunu	Sayı	225	116	341	
		Yüzde	66.0	34.0	100	
	Toplam		sayı	349	411	760
			yüzde	45.9	54.1	100

Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı ile aylık kişi başına düşen gelir arasında da anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu durum tablo 4.20’de gösterilmektedir. Çocuk oto güvenlik koltuğunu her zaman kullanan ailelerin aylık kişi başına düşen gelir miktarı 1324 lira iken bazen kullananlarda da 1065 liradır. Ancak çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmayan ailelerin aylık kişi başına düşen geliri 678 liradır. Yani çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmayan ailelerin kişi başına düşen gelir miktarı; çocuk oto güvenlik koltuğunu her zaman ve bazen kullanan ailelere göre daha azdır. Bu durum istatistiksel olarak anlamlıdır. Ancak çocuk oto koltuğunu her zaman kullanan aileler ile bazen kullanan aileler arasında kişi başına düşen gelir miktarında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Tablo 4.20. Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı ile aylık kişi başına düşen gelir arası ilişki

Koltuk kullanım durumu	Sayı	Ortalama gelir (lira)
Evet her zaman	288	1324±861
Bazen	61	1061±751
Hiçbir zaman	411	678±453
Toplam	760	951±726

Kişi başına düşen geliri 1000 liranın altı ve 1000 liranın üstü olarak iki gruba ayıracak olursak iki grup arasında çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Bu durum tablo 4.21’de gösterilmektedir. Kişi başına düşen aylık gelir 1000 liranın altında olan ailelerde çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranı %30.9 iken, 1000 liranın üzerinde olan ailelerde bu oran %68.8 saptanmıştır. $P < 0.001$ olduğu için bu değer istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 4.21. Aylık kişi başına düşen gelir ile çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı arasındaki ilişki

		Koltuk kullanım durumu		Toplam	
		Evet	Hayır		
Aylık kişi başı gelir	<1000	Sayı	142	317	459
		Yüzde	30.9	69.1	100
	>1000	Sayı	207	94	304
		Yüzde	68.8	31.2	100
toplam	Sayı	349	411	760	
	Yüzde	45.9	54.1	100	

Ailelerin emniyet kemeri kullanımı ile çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bu durum tablo 4.22’de gösterilmektedir. Emniyet kemeri kullanan ailelerin %48.6’sı çocuk oto güvenlik koltuğu kullanırken %51.4’ü kullanmamaktadır. Emniyet kemeri kullanmayan ailelerin %36.8’i çocuk

oto güvenlik koltuğu kullanırken %63.2'si kullanmamaktadır. Ancak $p>0.05$ olduğu için bu değer istatistiksel olarak anlamlı saptanmamıştır.

Tablo 4.22. Emniyet kemeri kullanımı ile çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı arasındaki ilişki

			Koltuk kullanım durumu		Toplam
			Evet	Hayır	
Ailenin emniyet kemeri kullanma durumu	Evet	Sayı	286	303	589
		Yüzde	48.6	51.4	100
	Hayır	Sayı	63	108	171
		Yüzde	36.8	63.2	100
Toplam	Sayı	349	411	760	
	Yüzde	45.9	54.1	100	

Ailelerin son bir yıl içerisinde trafik cezası alma durumu ile çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı arasındaki ilişki tablo 4.23'de gösterilmektedir. Son bir yıl içerisinde trafik cezası alan ailelerin %68.7'si çocuk oto güvenlik koltuğu kullanırken %31.3'ü kullanmamaktadır. Son bir yıl içerisinde trafik cezası almayan ailelerin %41.9'u çocuk oto güvenlik koltuğu kullanırken %58.1'i kullanmamaktadır. Bu durum istatistiksel olarak anlamlı saptanmıştır.

Tablo 4.23. Son bir yıl içerisinde trafik cezası alma ile çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı arasındaki ilişki

			Koltuk kullanım durumu		Toplam
			Evet	Hayır	
Son bir yıl içerisinde trafik cezası alma durumu	Evet	Sayı	79	36	115
		Yüzde	68.7	31.3	100
	Hayır	Sayı	270	375	645
		Yüzde	41.9	58.1	100
Toplam	Sayı	349	411	760	
	Yüzde	45.9	54.1	100	

Ailelerin düşündüğü çocuk oto güvenlik koltuğu koruma yüzdesi ile çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı arasındaki ilişki tablo 4.24’de gösterilmektedir. Koruma yüzdesinin daha yüksek olduğunu düşünen ailelerin daha yüksek oranda çocuk oto güvenlik koltuğu kullandığı gözlenmektedir. Çocuk oto güvenlik koltuğunun %75ve üzeri koruduğunu düşünen ailelerde çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranı %50’lerde iken, daha az koruduğunu düşünen ailelerde bu oranın giderek azaldığı gözlemlenmektedir ve bu durum istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 4.24. Ailelerin düşündüğü koruma yüzdesi ile çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı arasındaki ilişki

			Koltuk kullanım durumu		Toplam
			Evet	Hayır	
Koruma Yüzdesi	%0	sayı	0	8	8
		yüzde	0	100	100
	%25	sayı	10	29	39
		yüzde	25.6	74.4	100
	%50	sayı	103	172	275
		yüzde	37.5	62.5	100
	%75	sayı	180	153	333
		yüzde	54.1	45.9	100
	%100	sayı	56	49	105
		yüzde	53.4	46.7	100
	toplam	sayı	349	411	760
		yüzde	45.9	54.1	100

5. TARTIŞMA

Pediyatrik yaralanmalar, çocuklarda ve genç erişkinlerde ölümlerin ve kazanılmış sakatlıkların önde gelen sebeplerindedir. Motorlu araç kazaları her yaş grubunda bu yaralanmaların başlıca nedenidir. Her yıl Amerika Birleşik Devletleri'nde 5000 çocuk ve adolesan trafik kazalarında hayatını kaybetmektedir (27). Bu ölüm oranları motorlu araç kazalarının çok az bir kısmını yansıtmaktadır. Her ölüm için yaklaşık 18 çocuk hastaneye yatırılmakta ve 400'den fazla çocuk medikal tedavi almaktadır (28).

Emniyet Genel Müdürlüğü Trafik Hizmetleri Başkanlığı istatistiklerine göre Türkiye'de 2014 yılında toplam 1.199.010 trafik kazası meydana gelmiş; bu kazalarda 3524 kişi ölmüş 285.059 kişi de yaralanmıştır. Ölenlerin toplam nüfusa oranı %0.05, yaralıların toplam nüfusa oranı ise %3.67'dir. Bu kazalarda 0-14 yaş grubunda 278 çocuk ölmüş, 35.003 çocuk da yaralanmıştır. Yani ölümlerin %7.89'u, yaralanmaların %12.28'i 0-14 yaş grubundandır (29). Trafik kazalarında 0-14 yaş arası ölümlerin tüm ölümlere oranı Almanya'da %4.09, İngiltere'de %5.86, Yunanistan'da % 2.89 olduğu göz önüne alındığında ülkemizde çocukların trafik eğitimi ve trafik güvenliği konusunda birşeylerin eksik ya da yanlış yapıldığı ortadadır (4). Senelere göre istatistiklere baktığımızda her yıl Türkiye'de yaklaşık olarak bir milyon trafik kazası olmakta ve bu kazalarda 4000'e yakın kişi hayatını kaybetmektedir (29,30). Risk etmenleri belirlenebildiğinde trafik kazalarının büyük bir çoğunluğu öngörülebilir ve önlenabilir kazalardır. Son yıllarda gelişmiş ülkelerde harcanan çabaların sonucunda trafik kazalarının sayısı göreceli olarak azalmıştır; ancak gelişmekte olan ülkelerde trafik kazaları halen önemli sağlık sorunları arasında yer almaktadır. Trafik kazalarına bağlı ölümlerin %90'ı düşük ve orta gelir düzeyine sahip ülkelerde meydana gelmektedir. 2-14 yaş arası gerçekleşen ölümlerin önemli bir bölümünün trafik kazalarına bağlı olduğu ve en az yarısının emniyet kemeri ve çocuk araba koltukları gibi basit önlemlerle önlenebileceği bildirilmiştir (2).

Amerika Birleşik Devletleri'nde 1990'lı yılların başlarında çocuk yolcu ölümleri yaklaşık 100.000 nüfusta 3,5 ölüm civarında idi (31). 1995'li yılların başlarında çocukların otomobil güvenliğinin artırılması için çalışmalar yapılmaya, önlemler alınmaya başlanmıştır. Sonrasında yaşa uygun çocuk oto güvenlik koltuğu

kullanımı ve arka koltukta oturmanın arttırılması ile birlikte motorlu araç kazalarında ölüm ve ciddi yaralanma oranlarında azalma gözlenmiştir (32-37). Bununla beraber gelişmiş çocuk yolcu güvenliği yasalarının hazırlanması ve bu yasaların uygulamaya konulması ile ölüm oranında azalma devam etmiştir (38,39). Bu önlemler sayesinde 1997 ile 2009 yılları arasında motorlu araç kazalarında çocuk ölüm oranlarında yaklaşık %45 azalma gözlene de günümüzde çocuk ölümlerinin başlıca nedenlerinden biri halen motorlu araç kazalarıdır (18).

Çocuk oto güvenlik koltukları olası bir kaza anında darbe gücünü emerek enerji yükünü yumuşak dokular yerine daha güçlü olan kemiklere dağıtmak, yolcu tarafından hissedilen kaza kuvvetlerini deselerasyon zamanını uzatarak azaltmak ve yolcunun araç içinde savrularak çarpmasını önlemek için tasarlanmıştır. Çocuk oto güvenlik koltuklarının en iyi korumayı sağlayabilmesi olası bir kaza anındaki yolcu ve koltuğun birbirine uyumuna bağlıdır. Bu yüzden çocuk oto güvenlik koltuğu araca, çocuk da çocuk oto güvenlik koltuğuna sıkıca bağlanmalıdır (40). Çocuk oto güvenlik koltukları bir kaza anında yolcu ölüm oranlarını infantlarda %71, daha büyük çocuklarda %54 oranında azaltmaktadır (32,34,36). Son 10 yılda çocuk oto güvenlik koltuğu ile ilgili araştırmalar, yasalar, eğitimler ve kullanım oranı tüm dünyada hızla artmaktadır.

Bizim çalışmanın amacı Ankara'nın merkezinde olan üniversitemiz hastanesine başvuran ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğu hakkında bilgi düzeylerini ölçmek ve ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranlarını saptamaktır. Ülkemizde herhangi bir üniversite hastanesinde bu konuyla ilgili yapılmış bir çalışmaya bilimsel yayın taramasında rastlanmamıştır. Örneklemimizi üniversitemiz polikliniklerine 1Kasım 2014- 15 Mayıs 2015 tarihleri arasında başvuran, 10 yaş altı çocuğu olan toplam 760 ailenin 760 çocuğu oluşturmaktadır. Çalışmamızda çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranı %45.9 saptanmıştır. Çocuk oto güvenlik koltuğunu her zaman kullananların oranı ise %37.9'dur. Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanan ailelerin bir kısmının da kullanım sırasında hataları olduğunu göz önünde bulundurursak doğru şekilde çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranının çok düşük olduğu ortaya çıkmaktadır. Oysa ailelerin %85.8'i çocuk oto güvenlik koltuğu hakkında bilgisi olduğunu belirtmektedir. Yani bilgisi olanların yarıya yakın bir kısmı çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmamaktadır. Bu da bize ailelerin oto

güvenlik koltuğunun önemini kavrayamadığını göstermektedir. Ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğu hakkında bilgiyi nereden edindiklerine baktığımızda %48.8'inin bilgiyi kendisi araştırarak edindiğini, %16.6'sının başkasından gördüğünü, %30.4'ünün televizyon, gazete, dergi ve reklamlarda gördüğünü, %1.7'sinin doktordan öğrendiğini görmekteyiz. Çocuk oto koltuğu hakkında ailelerin sadece bilgi sahibi olması yeterli değildir. Kulaktan dolma bilgiler aileleri oto koltuğu kullanmaya ikna edememektedir. Onlara çocuk oto güvenlik koltuğu ile ayrıntılı bilgi profesyonel kişilerce yani sağlık çalışanlarınca verilmeli, aile koltuğun çocuğunu koruyacağına ve kullanması gerektiğine ikna edilmelidir. Bu konuda tüm medya imkanları da kullanılmalı, hatta kamu spotları hazırlanarak ebeveynler bilinçlendirilmelidir.

Literatürdeki çalışmalara baktığımız zaman Şevketoğlu ve arkadaşlarının 2007 yılında İstanbul'da 532 ailede yaptığı çalışmada çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranı %20.5 saptanmıştır (12). Kürtüncü ve arkadaşlarının 2012 yılında Zonguldak'da 493 ailede yaptığı çalışmada ise bu oran %86 saptanmıştır (41). Carman ve arkadaşlarının 2011 yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi çalışanları arasında yaptığı 266 ailenin dahil edildiği bir çalışmada ise %13.5 çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranı saptanmıştır (42). Amerika Birleşik Devletleri'nde ise çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranı 1 yaş altında %99, 1 ile 3 yaş arasında %92, 4 ile 7 yaş arasında %89'dur (43). Yani Amerika Birleşik Devletleri'nde çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı neredeyse bir yaşam biçimi haline gelmiştir (44). Bu oranlar bizim çalışmamızda saptadığımız kullanım oranlarından ve ülkemizde yapılan diğer çalışmalardaki saptanan kullanım oranlarından oldukça yüksektir. Meksika'nın çeşitli şehirlerinde 2010 ve 2012 yılları arasında yapılan 12064 ailenin katıldığı bir çalışmada da 5 yaş altı çocuklarda çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranının %7.9 ile %17.4 arasında değiştiği gözlemlenmiştir (45). Çin'in Shantou şehrinde 2012 yılında 3333 çocuk arasında yapılan bir çalışmada ise sadece %0.6'sının çocuk oto güvenlik koltuğu kullandığını göstermiştir (46). Belçika'da 2011 yılında Belgian Roadside Institute tarafından yol kenarında araçların durdurulup tek tek inceleme yapıldığı bir çalışmada örnekleme 1461 çocuk oluşturmaktadır. Çocuklarının %90 çocuğun çocuk oto güvenlik koltuğu kullandığı ve ancak bunların %50'sinin yanlış olarak bağlandığı saptanmıştır. Isofix

kullanımının yanlış bağlama olasılığını çok azalttığı, çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı ile sürücünün emniyet kemeri kullanımının en ilişkili faktör olduğu gösterilmiştir (47). 2008 yılında Avusturalya’da yapılan benzer bir çalışmada araçlar tek tek durdurulup 0-12 yaş arası çocukların çocuk oto güvenlik koltuğuna bağlı olup olmadıkları, bağlandılar ise doğru bağlanıp bağlanmadıkları araştırılmıştır. Toplam 503 çocuğun dahil olduğu araştırmada çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranı %99 olarak saptanmıştır. Ancak bunların dörtte birinden daha az bir kısmının doğru olarak bağlandığı saptanmıştır (48).

Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranları gruplar, ırklar, bölgeler arasında ve ailelerin eğitim düzeylerine, gelir düzeylerine göre de farklılık göstermektedir. Örneğin eğitim düzeyi, ortalama gelir seviyesi arttıkça çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranı artmaktadır (43,49). Bizim çalışmamızda da anne ve babanın eğitim düzeyi arttıkça çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımının arttığı saptanmıştır. Bu durum literatür ile uyumludur. Çalışmamızda çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranı anne okur yazar değilken %0, ilkokul mezunu ise %16.4, ortaokul mezunu ise %24, lise mezunu ise %33, üniversite mezunu ise %70.6’dır. Benzer durum baba eğitim düzeyi için de geçerlidir. Baba ilkokul mezunu iken çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranı %16.6, ortaokul mezunu iken %26, lise mezunu iken %32.2, üniversite mezunu iken %66’dır. Çalışmamızda cinsiyete göre çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranlarında bir farklılık saptanmamıştır. Kızlarda çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranı %46.5 iken erkeklerde bu oran %44.7’dir.

Literatürde gelir düzeyi arttıkça çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımının da arttığı gözlenmektedir (43-49). Çalışmamızda da kişi başına düşen geliri 1000 liranın altı ve 1000 liranın üstü olarak iki gruba ayıracak olursak iki grup arasında çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Kişi başına düşen aylık gelir 1000 liranın altında olan ailelerde çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranı %30.9 iken, 1000 liranın üzerinde olan ailelerde bu oran %68.8 saptanmıştır ve bu değer istatistiksel olarak anlamlıdır.

Amerika Bileşik Devletleri’nde yapılan bir çalışmada emniyet kemeri kullanan sürücülerin çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranı %92 iken, emniyet kemeri kullanmayanlarda bu oran %54 olarak saptanmıştır (43). Bizim çalışmamızda ise emniyet kemeri kullanımı ile çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı arasında anlamlı

bir ilişki saptanmamıştır. Ancak bizim çalışmamızda ailelerin son bir yılda trafik cezası alma durumu ile çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Son bir yıl içerisinde ceza almayan ailelerin %41.9'u çocuk oto güvenlik koltuğu kullanırken, ceza alanların %68.7'si çocuk oto güvenlik koltuğu kullandığını belirtmektedir. Yani herhangi bir nedenle de olsa ceza alan aileler kendilerine dikkat etmeye başlamış, güvenlik önlemlerini arttırmışlardır. Bu da bize yasal ve cezai uygulamaların gücünü ve caydırıcılığını göstermektedir.

Literatürde 2000'li yılların başında yapılan bir çok çalışmada yasal düzenlemeler ile erişkinlerde emniyet kemeri kullanımının arttığı ve erişkin sürücü ve yolcularda yaralanma ve ölüm oranlarının azaldığı gösterilmiştir (50-54). Çalışmamızda ailelerin emniyet kemeri kullanma nedenlerine baktığımızda ise %88.5'i güvenliği için kullandığını, %85.3'ü yasal olarak zorunlu olmasa bile emniyet kemeri kullanacağını belirtmektedir. Ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım nedenlerine baktığımızda ise %94.8'i çocuğunun güvenliği için kullandığını ve %95.1'i yasal olarak zorunlu olmasa bile kullanmaya devam edeceğini belirtmektedir.

Literatürde benzer şekilde yasal uygulamaların artırılması ile çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranlarının arttığı saptanmıştır (55-57). Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı ile ilgili ilk yasa 1978 yılında Tennessee'de, bir pediatrist olan Robert Sanders'in çabaları ile kabul edilmiştir. 1985'li yıllara gelindiğinde ise 50 eyalette ve Columbia'da küçük çocuklar için çocuk oto güvenlik koltuğu ile ilgili yasalar yürürlüğe girmiştir. Yasaların yürürlüğe girmesi ile beraber halkın eğitiminde ve çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımında hızla artış olmaya başlamıştır. Bir çalışmada 4-7 yaş arası çocukların da yasaya dahil edilmesinin bu yaş grubunda çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranını %39 oranında arttırdığını göstermektedir (38). Yasaların gücünü gören 33 eyalette uygun şekilde çocuk oto güvenlik koltuğu kullanılmaması birincil suç olarak kabul edilmektedir. Daha sonrasında ise çocuk oto güvenlik koltuğu yasalarına yükseltici tip çocuk oto güvenlik koltuğunun kullanımı ile ilgili yasalar eklenmiştir. Bu yasalarla da yükseltici tip çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımında da anlamlı artışlar sağlanmıştır (58,59).

Ülkemizde ise çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı 2010 yılından itibaren yasalarla zorunlu hale getirilmiştir (7). Bununla beraber çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmamanın ciddi bir yaptırımı uygulanmamaktadır. Bu durumun cezası bulunmasına rağmen çalışmamıza katılan 760 aileden sadece 10 tanesi yani %1.3'üne polis tarafından çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı ile sorgulama yapılmış ve sadece 1 aileye cezai yaptırım uygulanmıştır. Bu oldukça yetersizdir. Yapılan denetimlerin ve cezai uygulamanın artırılması gerekmektedir. Nitekim Emniyet Genel Müdürlüğü Trafik Hizmetleri Başkanlığı 2014 yılı denetleme faaliyetleri sürücü ve yayalara uygulanan trafik cezaları tablosuna baktığımızda da çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı ile ilgili herhangi bir cezai uygulama görülmemektedir (60).

Ancak sadece kullanım oranının artması yeterli değildir. Yeterli korumayı sağlayabilmek için çocuk için uygun olan oto güvenlik koltuğunun uygun şekilde kullanılması gerekmektedir (47,48). Bu da uygun yaşa kadar, çocuk için uygun olan koltuğun uygun şekilde bağlanmış olarak kullanılmasını kapsamaktadır. Amerikan Pediatri Akademisi doğumdan 145 cm boy ya da 8-12 yaşa ulaşana kadar çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımını önermektedir (3). Ancak çalışmamıza baktığımız zaman çocuk oto güvenlik koltuğunu ailelerin sadece %38.4'ü doğumdan önce %26.6'sı çocukları 0-6 ay arasında iken, %23.5'i 6-12 aylık iken temin etmiştir. Halbuki ailelerin doğum öncesi hazırlıklarda çocuğun kıyafetlerini, bezini temin ettikleri gibi hastane çıkışında kullanacakları çocuk oto güvenlik koltuğunu da temin etmeleri gerekmektedir. Burada dikkat edilecek önemli bir husus prematüre bebeklerdir. Onlar için yatay pozisyonda özel çocuk oto güvenlik koltuklarının kullanılması gerekmektedir. Normal çocuk oto güvenlik koltuklarında prematürelerin bir saatten fazla kalması durumunda apne riskinin artabileceği gösterilmiştir (3).

Çalışmamızda ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımını bırakma yaşlarına baktığımız zaman ise %26.6'sının 25-36 ay, %16.6'sının 37-48 ay, %26.8'inin 49-60 ay arasında bıraktığını görmekteyiz ki bu süreler de oldukça erkendir. Yani ülkemizde yükseltici tip çocuk oto güvenlik koltuğuna geçilmesi gereken yaşlarda çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı bırakılmaktadır. Yükseltici tip çocuk oto güvenlik koltukları bir geçiş basamağıdır. Aracın emniyet kemerini kullanmaya hazır olmayan çocukların oturma yerini yükselterek aracın emniyet

kemeri ile bağlanmasını sağlar. Yükseltici tip oto koltuğunun kullanılmaması bilgi eksikliğinden kaynaklanmaktadır ve bunun engellenmesi ise ancak yasal düzenlemelerin arttırılması, ailelerin bilinçlendirilmesi, toplumun bilinçlendirilmesi ve sağlık çalışanlarının bilinçlendirilmesi ile mümkün olacaktır (21, 40, 61-63).

Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımında bir diğer önemli nokta da çocuk oto güvenlik koltuğunun öne dönük mu arkaya dönük mü kullanıldığıdır. Daha önce de belirtildiği gibi Amerikan Pediatri Akademisi tüm infantlar ve süt çocuklarının 2 yaşına kadar ya da çocuk oto güvenlik koltuğunun maksimum ağırlık ve boy limitine ulaşana kadar arkaya dönük çocuk oto güvenlik koltuğunda seyahat etmesi gerektiğini; 2 yaşından büyük veya 2 yaşından küçük ancak çocuk oto güvenlik koltuğunun maksimum ağırlık ve boy limitini aşmış tüm çocukların; öne dönük çocuk oto güvenlik koltuğunun maksimum ağırlık ve boy limitine ulaşana kadar öne dönük çocuk oto güvenlik koltuğunda seyahat etmesini önermektedir. Eskiden 1 olan bu yaş sınırı 2011 yılı Mart ayında yapılan güncelleme ile 2 yaşına yükseltilmiştir. Çünkü arkaya dönük çocuk oto güvenlik koltukları infantın başını, boynunu ve omurgasını çok daha iyi destekler; kazanın etkilerinin tüm sırtta eşit olarak dağılmasını sağlar, araba koltuğu çarpma gücünün bir kısmını absorbe eder ve ileri hareket eden kafa ağırlığını boyuna bindirmeyerek boyun kırıklarını önlemiş olur (3,21,40). Çalışmamıza baktığımızda ise ailelerin sadece %24.6'sı iki yaşına kadar arkaya sonra öne dönük olarak kullanmakta; %64.6'sı yalnız öne dönük, %10.9'u ise arkaya dönük olarak kullanmaktadır. Yani çocuk oto güvenlik koltuğu kullanan ailelerin çok büyük bir kısmı ne yazık ki yanlış kullanmaktadır.

Ailelerin %77.4'ü çocuğunu her yolculukta çocuk oto güvenlik koltuğuna oturturken %20.9'u bazen oturttuğunu; 1.7'si ise çocuk oto güvenlik koltuğu olmasına rağmen oturtmadığını belirtmektedir. Oysa çocuk her yolculukta çocuk oto güvenlik koltuğuna oturtulmalı ve kemeri bağlanmalıdır. İnsanın ne zaman ve nerede bir kazaya maruz kalacağını önceden tahmin etmek ne yazık ki pek mümkün değildir. O yüzden daima hazırlıklı olunmalıdır (3).

Çalışmamızda çocukların araç içinde oturma yerlerine baktığımızda %69.8'i arka sağ koltukta, %15.9'u arka sol koltukta, %11.6'sı arka koltukta ortada oturtulmaktadır. Amerikan Pediatri Akademi'sinin önerilerine baktığımız zaman ise; 13 yaşına kadar tüm çocukların arka koltukta oturması gerektiği belirtilmektedir (3).

Trafik kazalarında araç içinde oturan yer çok önemlidir. Ön ve arka koltukta oturanların kaza durumunda yaralanma riskleri birbirinden farklıdır. Arka koltukta emniyet kemeri bağlı olarak oturanlar araçtaki en güvenli pozisyondaki kişilerdir (32,39). Trafik kazalarında arka koltuk yolcularının en fazla yaralanma nedeni arabadan dışarı fırlama ve araba içinde çeşitli yerlere çarpmadır. Arka koltukta oturanlarının emniyet kemerini bağlaması sadece kendilerini değil aynı zamanda aracın önündekileri de korumaktadır (64). Araç içinde oturma pozisyonunda bir diğer önemli nokta da araçtaki hava yastıklarıdır. Otomobillerdeki hava yastıkları erişkinleri kazalardan korumak üzere tasarlanmıştır. Ön koltukta ve arka yan koltuklarda hava yastığı olması ani bir çarpma anında çocuğun zarar görebileceği anlamına gelmektedir. 2004 yılında A.B.D.'de yapılan bir çalışmada yandan yapılan kazalarda çocuk yaralanma ve ölüm oranları; ön veya arkadan çarpmaya göre %30 daha fazla bulunmuştur. Bu yüzden çocuklar için her zaman arka koltuğun orta kısmı seçilmelidir. Ancak aracın arka koltuk orta kısmında çocuk oto güvenlik koltuğunu bağlamak için bağlantı yerleri yoksa arka koltuk sağ kısmı ya da sol kısmı tercih edilebilir (33,37). Çalışmamızda ailelerin %89.2'si çocuğunun ön koltukta oturmasına asla izin vermezken %10.4'ü ise bazen izin verdiğini belirtmiştir. İzin veren ailelerin neden izin verdiğine bakarsak %52.6'sı yakın mesafede, %26.9'u ağladığı zaman izin verdiğini belirtmektedir. Doğru olan 13 yaşına kadar tüm çocukların her yolculukta arka koltukta seyahat etmesidir (21,40)

Çocuk oto güvenlik koltuğunda bir diğer önemli nokta da çocuk büyüdükçe koltuğun bir büyüğü ile değiştirilmesidir. Çocuğun kilosuna ya da boy uzunluğuna çocuk oto güvenlik koltuğunun etiketinde belirtilen sınır aralığını geçmişse, çocuğun omuz yüksekliği koltuk kemer yüksekliğini geçmiş ise , çocuğun kulakları koltuğun üst ucuna ulaşmış ise; artık o koltuk çocuğa küçük geliyor demektir (3). Bir çocuğun ortalama 2-4 kez koltuğunun değiştirilmesi gerekmektedir. Çalışmamıza baktığımızda ailelerin %77.9'u çocuk oto güvenlik koltuğunu hiç değiştirmemiş, %22.1'i değiştirmiş olduğunu belirtmiştir. Çocuk oto güvenlik koltuğunu değiştiren ailelerin %71.1'i bir kez, %23.7'si iki kez, %3.9'u üç kez, %1.3'ü bir kez değiştirmiştir. Koltuk değişiminde önemli olan nokta her basamağın olabildiğince geciktirilmesidir. Çünkü her basamak atlandığında koruma yüzdesi azalmaktadır (21,40). Aracın emniyet kemerinin kullanılıp kullanılmayacağını anlamının kolay

bir yolu vardır. Çocuğun sırtı araç koltuğunun sırt kısmına dayandığında ayakları dizden bükülerek rahatça sarkıyorsa ve böyle otururken emniyet kemeri omuz ile boyun arasından ve karnın alt kısmından bağlanabiliyorsa yetişkin emniyet kemeri kullanılabilir. Ayrıca emniyet kemeri kullanılsa bile çocukların 13 yaşına kadar her zaman arka koltukta oturtulması daha güvenlidir (13).

Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmayan ailelerin kullanmama nedenlerine baktığımızda %28'i ekonomik nedenlerle kullanmadığını, %25'i aracı olmadığını, %20.3'ü gerekli görmediğini, %8.2'si bilgisi olmadığı için kullanmadığını belirtmiştir. En büyük kısmı ekonomik nedenler oluşturmaktadır. 2009 yılında A.B.D.'de yapılan bir çalışmada maddi durumu iyi olmayan ailelere bedava çocuk oto güvenlik koltuğu verilmesi ve ailenin eğitilmesi uygulaması yapılmıştır. Böylece hem çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranında hem de doğru kullanım oranında artış sağlanmıştır (65). Bizim ülkemizde de maddi durumu iyi olmayan ailelere çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımını arttırmak için maddi katkı verilmesi kullanımı büyük oranda arttıracaktır.

Ailelerin düşündüğü çocuk oto güvenlik koltuğu koruma yüzdesi ile çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı arasında da anlamlı bir ilişki vardır. Koruma yüzdesinin daha yüksek olduğunu düşünen ailelerin daha yüksek oranda çocuk oto güvenlik koltuğu kullandığı gözlenmektedir. Bu da bize ailelere eğitim vererek çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımını arttırabileceğimizi göstermektedir.

Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı ile ilgili bir önemli nokta da araç dışında kullanılmamasıdır. Çocukları kaza anında ölümden koruyan bu objeler araç dışında kullanıldığında adete ölüme, yaralanmalara davetiye çıkaran bir objeye dönüşmektedir. British Columbia Çocuk Hastanesi'nde 1997 ile 2002 yılları arasında 12 ay altında çocuk oto güvenlik koltuğunun araç dışı kullanımı sonucu yaralanma ile başvuran toplam 87 bebekte yapılan araştırmada vakaların %59.7'sini 0-4 aylık bebeklerin oluşturduğu gözlemlenmiştir. Bu bebekler arasında en sık yaralanma nedeni %98 oran ile düşmelerdir. Düşmelerin de %43'ünü sandalye, masa gibi yüksek zeminlerden düşmenin oluşturduğu gözlemlenmiştir. Düşme dışında çocuk oto güvenlik koltuğunun ters dönmesine bağlı asfiksi vakalar da bildirilmektedir (66,67).

Ankara'nın merkezinde yapmış olduğumuz çalışmamız sonucunda ailelerin daha iyi bilgilendirilmesi gerektiğini gördük. Pediatrist olarak bizlere düşen ailelere her ne nedenle gelmiş olurlarsa olsun çocuk oto güvenlik koltuğunu ve önemini anlatmaktır.

6. SONUÇLAR

Araştırmamıza Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi polikliniklerine 1Kasım 2014- 15 Mayıs 2015 tarihleri arasında başvuran, 10 yaş altı çocuğu olan toplam 760 ailenin 760 çocuğu oluşturmaktadır.

Çalışmamızda çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranı %45.9 saptanmıştır. Çocuk oto güvenlik koltuğunu her zaman kullananların oranı ise %37.9'dur. Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanan ailelerin bir kısmının da kullanım sırasında hataları olduğunu göz önünde bulundurursak doğru şekilde çocuk oto güvenlik koltuğu kullanım oranı çok düşüktür. Ailelerin %85.8'i çocuk oto güvenlik koltuğu hakkında bilgisi olduğunu, %14.2'si bilgisi olmadığını belirtmektedir. Yani bilgisi olanların yarıya yakın bir kısmı çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmamaktadır. Bu da bize ailelerin oto güvenlik koltuğunun önemini kavrayamadığını göstermektedir. Ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğu hakkında bilgiyi %48.8'inin kendisi araştırarak edindiğini, %16.6'sının başkasından gördüğünü, %30.4'ünün televizyon, gazete, dergi ve reklamlarda gördüğünü, %1.7'sinin doktordan öğrendiğini görmekteyiz. Çocuk oto koltuğu hakkında ailelerin sadece bilgi sahibi olması yeterli değildir, doğru bilgi sahibi olması gereklidir. Çalışmamızda çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımının anne ve baba eğitim seviyesi ile ve ailenin gelir düzeyi ile doğru orantılı olduğunu saptadık. Ancak literatürden farklı olarak ailelerin emniyet kemeri kullanımı ile çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı arasında bir ilişki saptamadık. Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmayan ailelerin de en sık ekonomik nedenlerle kullanmadığını saptadık. Yani çocuk oto güvenlik kullanımının arttırılması ancak yasal düzenlemelerin, cezai yaptırımların arttırılması, ailelerin bilinçlendirilmesi, toplumun bilinçlendirilmesi, sağlık çalışanlarının bilinçlendirilmesi ve maddi imkanı olmayanlara destek verilmesi ile mümkün olacaktır.

Ülkemizde 2010 yılından itibaren çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı zorunlu hale getirilmiştir; ancak cezai yaptırımları pek uygulanmamaktadır. Bu açıdan kolluk kuvvetlerimize de çok ciddi görev düşmektedir. Ailelere çocuk oto güvenlik koltuğu, kullanımı ve gerekliliği hakkında bilgi vermek konusunda tüm sağlık çalışanlarına, doktorlara ve özellikle pediatristlere büyük görev düşmektedir.

Sağlık çalışanlarına yönelik eğitim programları yapılarak halkın daha büyük kesimine ulaşılabilir.

ÖZET

Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı; gelişmiş ülkelerde adeta bir yaşam biçimi haline gelmiş iken gelişmekte olan ülkelerde pek yaygın değildir. Bu araştırmanın amacı Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Hastanesi'ne başvuran ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı ile ilgili özelliklerini saptamaktır .

Araştırmamıza Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Hastanesi'ne 1Kasım 2014-15 Ocak 2015 tarihleri arasında başvuran 10 yaşından küçük çocuğu olan ve çalışmaya katılmayı kabul eden toplam 760 aile dahil edilmiştir. Ailelere 45 sorudan oluşan bir anket formu uygulanmıştır. Ve araştırma sonucunda ailelerin %85.8'inin çocuk oto güvenlik koltuğu hakkında bilgisi olduğu; ancak %45.9'unun çocuk oto güvenlik koltuğu kullandığı tespit edilmiştir. Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı anne ve babanın eğitim düzeyi ile ve ailenin kişi başına düşen geliri ile doğru orantılı bulunmuştur. Ailelerin çocuk oto güvenlik koltuğunu nasıl temin ettikleri, çocuk kaç aylıkken aldıkları, alırken nelere dikkat ettikleri sorgulanmıştır.

Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı konusunda aileleri bilinçlendirmek için tüm sağlık çalışanlarına, doktorlara ve pediatri hekimlerine büyük rol düşmektedir. Ayrıca çocuk oto güvenlik koltuğu ile ilgili basın yayın organlarında daha fazla bilgilendirme yapılmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Çocuk oto güvenlik koltuğu, Ankara üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Hastanesi, Ailelerin bilgi düzeyi .

SUMMARY

Child car safety seat usage is like a lifestyle in developed countries; but it is not common in developing countries. The primary aim of this research is to assess the level of parental knowledge and their attitudes about using car safety seats whom admitted to Ankara University Medical School Children's Hospital.

The research is conducted between 1 November 2014 and 15 January 2015 at Ankara University Medical School Children's Hospital. Totally 760 parents who have child under 10 years old and who accepted to answer the questionnaire included into this research. They were asked a questionnaire consisting of 45 questions. At the end of the research we saw that 85.8% of the families have knowledge about child car safety seat and only 45.9% of them use child car safety seat. Child car safety seat usage is related with parents' educational level and income per person. They were also asked how they get child car safety seat, how old their children were when they get child car safety seat, what they pay attention while buying the child car safety seat.

According to the results of the study all health workers, doctors and especially pediatricians must inform the families. Also media companies must be more used to inform families.

Key Word: Child car safety seat, Ankara University Medical School Children's Hospital, knowledge of families

KAYNAKLAR

1. WHO. World Report on Road Traffic Injury Prevention. Eds: Peden M, Scurfield R, Sleet D, Mohan D , Hyder A.A , Jarawan E, Mathers C, Genova 2004
2. Boztaş G, Özcebe H. Trafik kaza yaralanmalarında ikincil koruma: Çocuk oto koltukları. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi 2005;14: 68-69
3. American Academy of Pediatrics, 'Car Safety Seats – A Guide For Families 2008' , 'Child Car Seats 2012'
4. Serinken M, Özen M. Pediatrik yaş grubunda trafik kazası sonucu oluşan yaralanmalar ve özellikleri. Turkish Journal of Trauma & Emergency Surgery 2011;17(3): 243-247
6. Crandall J.R, Mayers B.S, Meaney D.F. Schmidtke S.Z. Pediatric Injury Biomechanics Archive & Textbook. Chapter2: Epidemiology of Child Motor Vehicle Crash Injuries and Fatalities. Pages:33-86
6. Karayolları Trafik Yönetmeliği. Erişim adresi: <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/20611.html>
7. 18.05.2007 tarihli 26526 sayılı Resmi Gazete (<http://www.resmigazete.org/sayi/4756karayollari-trafik-yonetmeliginde-degisiklik-yapilmasina-dair-yonetmelik-html>)
8. Wikipedia 'The Free Encyclopedia' http://en.wikipedia.org/wiki/seat_belt_history
9. Wikipedia 'The Free Encyclopedia' http://en.wikipedia.org/wiki/child_safety_seat_history
10. Çınar O, Acar Y, Çevik E, Kılıç E, Bilgiç S, Ak M, Cömert B. Acil servise başvuran 0-18 yaş grubu adli olguların özellikleri. Anatolian Journal of Clinical Investigation 2010;4(3):148-151
11. Baysal S, Yıldırım F, Bulut A. Çocuk güvenliği yaralanmalardan ve zehirlenmelerden korunma kontrol listesi. 2005. Erişim adresi: <http://www.travma.org.tr/UserFiles/file/2hAQ3RRoB1Lq.pdf>
12. Şevketoğlu E, Hatipoğlu S, Esin G, Oztora S. Knowledge and attitude of Turkish parents regarding car safety seats for children. Turkish Journal Of Trauma & Emergency Surgery 2009; 15(5): 482-486

13. Bahman K, Stockman I, Jakobsson L, Osvalder A, Bostrom O, Argobost K. Kinematics and shoulder belt position of child rear seat passengers during vehicle maneuvers. *Annals of Advances in Automototive Medicine*. 2011;55:15-26
14. Economic and Social Council (2005). Request to List In The Compendium of Candidates The United States Of America Federal Motor Vehicle Safety Standards. Erişim adresi: <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/trans/doc/2005/wp29/TRANS-WP29-2005-101e.pdf>.
15. Child Car Seats ‘The Royal Society for the Prevention Accidents’. Erişim Adresi: <http://www.childcarseats.org.uk/factsheets/types/index.htm>
16. National Safe Kids Campaign, ‘Safe Kids Worldwide’ Washington DC, child passenger safety. Erişim Adresi: <http://www.usa.safekids.org/skbu/cps/index.html>
17. U.S. Department of Transportation, National Highway Traffic Safety Adminstration, Technical Report, Types of Child Safety Seats, May 2002. Erişim Adresi: <http://www.nhtsa.dot.gov/people/injury/childps/safetycheck/TypeSeats/index.htm>
18. Car Seats: Information For Families For 2014. Erişim Adresi: <http://www.healthychildren.org/English/safety-prevention/on-the-go>
19. Child Car Seats. Replacing a child seat after an accident. ‘The royal society for the perevention accidents’. Erişim Adresi: <http://www.childcarseats.org.uk/choosing-using/replacing-a-child-seat-after-an-accident>
20. O’neil J, Yonkman J, Talty J and Bull M.J. Transporting children with special health care needs: Comparing recommendations and practice. *Pediatrics*. 2009;124:596-603
21. American Academy Of Pediatrics. Policy statement-Child passenger safety. *Pediatrics*. 2011;127(4): 788-793
22. Argobast K.B, Durbin D.R, Cornejero R.A, Kallan M.J, Winston F.K. An evaluation of the effectiveness of forward facing child restraint systems. *Accident Analysis& Prevention*. 2004;36(4):585-589

23. Zaloshnja E, Miller T.R, Durbin D.R, Winston F.K. Effectiveness of child safety seats vs safety belts for children aged 2to 3 years. Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine. 2007;161(1):65-68
24. Elliott M.R, Kallan M.J, Durbin D.R, Winston F.K. Effectiveness of child safety seats vs seat belts in reducing risk for death in children in passenger vehicle crashes. Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine. 2006;160(6):617-621
25. Argobast K.B, Jernakian J.S, Kallan M.J, Durbin D.R. Effectiveness of belt positioning booster seats:an updated assessment. Pediatrics. 2009; 124(5):1281-1286
26. National Highway Traffic Safety Administration. FARS encyclopedia. Erişim adresi: www.fars.nhtsa.dot.gov
27. Centers for Disease Control and Prevention. National Center for Injury Prevention and Control. 10 leading causes of death by age group, United States-2010. Erişim Adresi: http://www.cdc.gov/injury/wisqars/pdf/10lcid_all_deaths_by_age_group_2010-a.pdf.
28. Injury Prevention and Control. Web –based Injury Statistics Query and Reporting System (WISQUARS). Center for Disease Control And Prevention. Erişim Adresi: <http://www.cdc.gov/injury/wisqars/index.html>.
29. Emniyet Genel M¼d¼rl¼ę¼ Trafik Hizmetleri Başkanlığı Genel Kaza İstatistikleri . <http://www.trafik.gov.tr/Sayfalar/Istatistikler/Genel-Kaza.aspx>
30. T.C.Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Karayolları Genel M¼d¼rl¼ę¼. Trafik kazaları ve özeti 2014. Trafik G¼venlięi Dairesi Başkanlığı Mayıs 2015. Erişim adresi: <http://www.kgm.gov.tr/SiteCollectionDocuments/KGMdocuments/Trafik/TrafikKazalariOzeti2014.pdf>
31. A compilation of motor vehicle crash data from the fatality analysis reporting system and the general estimates system. NHTSA Traffic Safety Facts, 1999. <http://www.nhtsa.gov/people/ncsa/809-100.pdf>. Published 2000.
32. Durbin D.R, Chen I, Smith R, Elliott M.R, Winston F.K. Effects of seating position and appropriate restraint use on the risk of injury to children in motor vehicle crashes. Pediatrics. 2005;115(3):305-309

33. Braver E.R, Ferguson S.A, Greene M.A, Lund A.K. Reductions in deaths in frontal crashes among right front passengers in vehicles equipped with passenger airbags. *JAMA*. 1997;278(17):1437-1437
34. Durbin D.R, Elliott M.R, Winston F.K. Belt-positioning booster seats and reduction in risk injury among children in vehicle crashes. *JAMA*. 2003;289(21):2835-2840
35. Argobast K.B, Durbin D.R, Cornejo R.A, Kallan M.J, Winston F.K. An evaluation of the effectiveness of forward facing child restraint systems. *Accident Analysis & Prevention*. 2004;36(4):585-589
36. Elliott M.R, Kallan M.J, Durbin D.R, Winston F.K. Effectiveness of child safety seats vs seat belts in reducing risk for death in children in passenger vehicle crashes. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*. 2006;160(6):617-621
37. Nichols J.L, Glassbrenner D, Compton R.P. The impact of a nationwide effort to reduce airbag-related deaths among children: an examination of fatality trends among young and older age groups. *Journal of Safety Research*. 2005;36(4):309-320
38. Winston F.K, Kallan M.J, Elliott M.R, Xie D, Durbin D.R. Effects of booster seat laws on appropriate restraint use by children 4 to 7 years old involved in crashes. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*. 2007;161(3):270-275
39. Segui-Gomez M, Wittenberg E, Glass R, Levenson S, Hingson R, Graham J.D. Where children sit in cars: the impact of Rhode Island's new legislation. *American Journal of Public Health*. 2001;91(2):311-313
40. American Academy of Pediatrics. Technical report-Child Passenger Safety. *Pediatrics* 2011; 127(4): 1050-1066
41. Kürtüncü M, Demirbağ B. Parent's knowledge attitudes and behaviours about using child car safety seat ; example of Zonguldak. *International Journal of Human Sciences*. 2013;10(2):182-193
42. Carman K.B, Palancı Y. The use of child safety seats: A survey on levels of knowledge and attitudes of university employees. *Journal of Clinical and Experimental Investigations*. 2011;2(2):157-160

43. Child Restraint Use in 2008-Use of Correct Restraint Types, DOT HS 811132. Traffic Safety Facts, Research Note, NHTSA's National Center for Statistics and Analysis. Erişim adresi: <http://www-nrd.nhtsa.dot.gov/Pubs/811132.PDF>.
44. Macy M.L, Freed G.L. Child passenger safety practices in the U.S. *American Journal of Preventive Medicine*. 2012;43(3):272-281
45. Perez-Nunez R., Chandran A., Hajar M., Celis A., Carmano-Lozano S., Lunnen J.C., Hyder A.A. The use of seatbelt and child restraints in three Mexican cities. *International Journal of Injury Control and Safety Promotion*. 2013;20(4):385-393
46. Chen X, Yang J, Peek-Asa C, McGhee D. Parents' Knowledge, attitude and use of child restraints, Shantou, China. *American Journal of Preventive Medicine*. 2014; 46(1):85-88
47. Roynard M, Silverans P, Casteels Y, Lesire P. National Roadside survey of child restraint use in Belgium. *Accident Analysis & Prevention*. 2014;62:369-376
48. Brown J, Hatfield J, Du W, Finch, Bilston L. Population-level estimates of child restraint practices among children aged 0-12 years in NSW, Australia. *Accident Analysis & Prevention*. 2010 (42):2144-2148
49. Keay L, Hunter K, Brown J, Bilston L.E, Simpson J.M, Stevenson M, Ivers R.Q. Child restraint use in low socio-economic areas of urban Sydney during transition to new legislation. *Accident Analysis & Prevention*. 2013(50): 984-991
50. Rivara F.P, Thompson D.C, Cummings P. Effectiveness of primary and secondary enforced seat belt laws. *American Journal of Preventive Medicine*. 1999;16 (1):30-39
51. Eby D.W, Fordyce T.A, Vivoda J.M. A comparison of safety belt use between commercial and noncommercial light-vehicle occupants. *Accident Analysis & Prevention*. 2002;34 (3):285-291
52. Houston D.J, Richardson L.E. Traffic safety and the switch to a primary seat belt law: the California experience. *Accident Analysis & Prevention*. 2002;34(6):743-751

53. Impact of primary laws on adult use of safety belts—United States 2002. *Morbidity Mortality Weekly Report* 2004;53 (12): 257-260
54. Durbin D.R, Smith R, Kallan M.J, Elliott M.r, Winston F.K. Seat belt use among 13-15 years old in primary and secondary enforcement law states. *Accident Analysis & Prevention*. 2007;39(3):524-529
55. Simniceanu A, Richmond S.A, Snowdon A, Hussein A, Boase P, Howard A. Child restraint use in Canadia Provinces with and without legislation 2010. *Traffic Injury Prevention*. 2014(15): 734-739
56. Koppel S., Charlton L. , Rudinbrown M. The impact of new legislation on child restraint system misuse and inappropriate use in Australia. *Traffic Injury Prevention*. 2013 (14): 387-396
57. Ekman R, Welander G, Svanström L, Schelp L. Long-term effects of legislation and local promotion of child restraint use in motor vehicles in Sweden. *Accident Analysis & Prevention*. 2001 (33): 793-797
58. Sun K, Bauer M.J, Hardman S. Effects of upgraded child restraint law designed to increase booster seat use in New York. *Pediatrics*. 2010;126(3):484-489
59. St Luis R.M, Parow J.E, Eby D.W, Bingham C.R, Hockanson H.M, Greenspan A.I. Evaluation of community-based programs to increase booster seat use. *Accident Analysis & Prevention*. 2008;40:295-302
60. Emniyet Genel Müdürlüğü Trafik Hizmetleri Başkanlığı. Türkiye Geneli Sürücü ve Yayalara Uygulanan Trafik Cezaları. <http://www.trafik.gov.tr/Sayfalar/Istatistikler/denetim1.aspx>
61. Turner C, McClure R, Nixon J, Spinks A. Community-based programs to promote car seat restraintts in children 0-16 years- a systematic review. *Accident Analysis & Prevention*. 2005;37: 77-83
62. Tessier K. Effectiveness of hands-on education for correct child restraint use by parents. *Accident Analysis & Prevention*. 2010;42:1041-1047
63. Weaver N.L, Brixey S.N, Williams J, Nansel T.R. Promoting correct car seat usein parents of young children: Challenges, Recommendations and Implications for health communication. *Health Promotion Practice*. 2013;14(2).301-307

64. Kaplan B, Özcebe H. Trafik kazaları ve arka koltuk güvenliği. Toplum Hekimliği Bülteni. 2009;28 (1):1-7
65. Brixey S.B, Guse C.E, Ngui E. Free child passenger restraints for patients in an urban pediatric medical home: effects on caregiver behaviour. Wisconsin Medical Journal. 2009;108(7):352-358
66. Desapriya E.B.R, Joshi P, Subzwari S, Nolan M. Infant injuries from child restraint safety seat misuse at British Columbia Children's Hospital. Pediatrics International. 2008;50:674-678
67. Singhal A, Adams E, Desapriya E.B.R. Improper use of child restraint seats as a sleeping environment: Two cases of childhood death. Pediatric Children Health. 2012;17(9):498-500

EK 1.

HASTA BİLGİLENDİRME VE GÖNÜLLÜ OLUR FORMU AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

ARAŞTIRMANIN ADI: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Polikliniği'ne başvuran 0-10 yaş çocuğu olan ailelerin çocuk oto koltuğu kullanımı ile ilgili bilgi düzeyinin ölçülmesi

Sorumlu Araştırmacı: Prof. Dr.Emine Suskan, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Acil Tıp Bilim Dalı

Yürütücü Araştırmacı: Dr. Candan İslamoğlu, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

Yardımcı Araştırmacı: Doç. Dr. Deniz Çalışkan, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Araştırmanın yürütüleceği yer: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi

Sayın Veli,

Her yıl trafik kazalarında çok sayıda çocuk yaralanmakta veya hayatını kaybetmektedir. Anne ve babaların en önemli görevlerinden birisi de, bu kazalarda bebek ve çocuklarının zarar görmesini önlemek veya en aza indirmek için, güvenlik önlemlerini artırmaktır. Bunun için alınacak önlemlerin başında, otomobillerde seyahat esnasında çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı ve emniyet kemeri bağlanması gelmektedir. Ölümlü kazalarda emniyet kemeri kullananların %24.8'i hiç zarar görmeden kazayı atlarken, emniyet kemeri kullanmayanlarda bu oran %6.3'tür. Motorlu araçlarla seyahatte çocukların ön koltuk yerine arka koltukta oturtulması, araç içi trafik kazalarında çocuk yaralanma veya ölümlerini %35 azaltmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde çocuk oto güvenlik koltuğu kullanımı yaygın değildir. Bu konuda doğru kullanımına ilişkin ailelerin bilgi düzeyleri yeterli değildir. Çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmamanın yanında, çocukların ön koltukta yalnız veya anne kucağında seyahat ettikleri de dikkati çekmektedir.

Çocukları motorlu araç içi trafik kazalarından korumanın en etkin yolu çocuk oto koltuğu sistemi kullanmaktır. Amerika’da Ulusal Karayolu Trafik Güvenliği İdaresi “NHTSA” doğru şekilde kullanıldığında, bu sistemlerin trafik kazalarında çocuk ölümlerini %71 azalttığını bildirmektedir.

Araç içinde bebek ve çocukların güvenli yolculuk yapmasını sağlamak için anne ve babalar, çocuk oto güvenlik koltuğunu tanımalı, anlamalı ve kullanmanın gerekli olduğuna inanmalıdırlar. Ülkemizde günlük hayatta çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmayanlara herhangi bir maddi ya da sözel uyarı olmadığı için ve bu konuda yeterli bilgi düzeyine ve bilince sahip olmayan anne ve babalar nedeniyle, çocuk oto koltukları, hayati gerekliliği anlaşılamayan ya da kullanılırken türlü hataların yapıldığı bir çocuk eşyası olmaya devam etmektedir.

Çocuk yolcular, doğdukları andan itibaren hastane çıkışında otomobille seyahate başlamaktadırlar. Bu açıdan doğumdan birkaç hafta önce, doğuma ilişkin kontrollerin sıklaşmasıyla, diğer tüm doğum hazırlıklarıyla birlikte, çocuk oto güvenlik koltuğu da temin edilmelidir. Çocuk bakımında ve sağlıklı gelişiminin takibinde anne-babalar kadar doktorların da payı büyüktür. Anne ve babaların çocuk oto güvenlik koltuğu kullanmaları için mevcut yasal düzenleme zorunlu kılınmıştır; ancak ciddi yaptırımlar uygulanmamaktadır. Anne-babaları bilgilendirmek ve bilinçlendirmek için başta doktorlar olmak üzere tüm sağlık çalışanlarına görev düşmektedir.

Bu araştırma, çocuk oto koltuğu kullanımı ile ilgili ailelerin bilgi düzeyinin belirlenmesini amaçlamaktadır. Bunun için sizi yapılacak anket araştırmasına davet etmekteyiz. Araştırma Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Hastanesine başvuran 10 yaş altı çocuğu olan 750 aile üzerinde yapılacaktır.

Öncelikle araştırmanın nasıl yapılacağını anlatacağım. Anketin tümü en fazla 10 dakika zamanınızı alacaktır.

Araştırmada sizden aldığımız bilgiler tamamen gizli tutulacaktır. Adınızı, ocuğunuzun adını ve kimlik bilginizi görüşme formuna yazmayacağız. Elde edilen bilgiler yalnızca kod numarası verilerek kayda alınacaktır, hiçbir kimlik bilgisi kullanılmayacaktır. Araştırma sonuçları yayınlandığında ya da bir bilimsel toplantıda sunulduğunda kimlik bilgileriniz ile ilgili hiç bir bilgi yer almayacaktır. Araştırmaya katılımanız tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Katılmaya karar vererseniz, görüşme sırasında cevaplamak istemediğiniz herhangi bir soru olursa cevap vermeyebilirsiniz. İstedediğiniz zaman katılımanızdan vazgeçebilir, araştırmayı bırakabilirsiniz. Eğer katılmamaya karar vererseniz ya da katılmayı kabul edip yarıda bırakırsanız, çocuğunuzun ya da sizin alacağınız sağlık hizmetleri bundan hiçbir Şekilde etkilenmeyecektir.

Araştırma ile ilgili herhangi bir rahatsızlık duyduğunuzda ya da sorularınız olduğunda yardımcı araştırıcı Dr. Candan İslamoğlu'na aşağıdaki adres ve telefon numarasından ulaşabilirsiniz.

Anket çalışmamıza zaman ayirip katıldığınız için teşekkür ederiz.

Dr.Candan İslamoğlu, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi ocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

Tel : 595 73 40 , Fax: 3191440

Onay Bildirgesi

Bu araştırma ve araştırmanın niteliği, gidişi, riskleri ve yararları hakkında bilgilendirildim. Araştırma hakkında bilgi veren bu formu okudum ya da bu form bana okundu. Araştırma sonuçlarında hiçbir şekilde kimlik bilgisi kullanılmayacağı konusunda aydınlatıldım. Araştırmanın herhangi bir kısmında hiç bir zarara uğramadan araştırmaya katılmaktan vazgeçebileceğimi biliyorum. Araştırma ile ilgili tüm sorularıma tatmin edici yanıtlar aldım. Araştırmaya kendi rızamla çocuğumun gönüllü olarak katılmasını kabul ediyorum.

Tarih:

İmza:

Çocuğun Adı Soyadı:

Anne ya da Babanın Adı Soyadı:

Şahidin Adı Soyadı:

EK 2

ANKARA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI POLİKLİNİĞİ'NE BAŞVURAN 0-10 YAŞ ÇOCUĞU OLAN AİLELERİN ÇOCUK OTO KOLTUĞU KULLANIMI İLE İLGİLİ BİLGİ TUTUM ve DAVRANIŞLARI ANKET FORMU

1. Bilgi alınan kişi kimdir?

a) Anne

b) Baba

c) Diğer.....

2. Çocuğunuz kaç yaşında ya da kaç aylık?.....

3. Çocuğunuzun cinsiyeti nedir?

a) Erkek

b) Kız

4) Kaç çocuğunuz var?.....

5) Anne kaç yaşında?

6) Annenin eğitim durumu (en son bitirdiği okul) nedir?

a) Okur-yazar değil

b) İlkokul mezunu

c) Ortaokul mezunu

d) Lise mezunu

e) Yüksekokul / Üniversite mezunu

7)Annenin çalışma durumu nedir?

- a) Ev hanımı
- b) Memur
- c)İşçi
- d)Emekli
- e)Diğer.....

8)Baba kaç yaşında?

9)Babanın eğitim durumu (en son bitirdiği okul) nedir?

- a) Okur-yazar değil
- b) İlkokul mezunu
- c) Ortaokul mezunu
- d) Lise mezunu
- e) Yüksekokul / Üniversite mezunu

10)Babanın çalışma durumu nedir?

- a)İşsiz
- b)Memur
- c)İşçi
- d)Emekli
- e)Diğer...

11)Evinize bir ay içinde giren toplam gelir (sizin veya eşinizin maaşı, kira gelirleri vb dahil) ne kadardır?

- a) 0 -1000 TL
- b)1001-2000TL
- c)2001-3000 TL
- d)3001-4000 TL
- e)4001-5000 TL
- f) 5001 tl ve üzeri

12) Evde kaç kişi yaşıyorsunuz?

13) Medeni durumunuzu belirtiniz?

- a) Evli
- b) Boşanmış
- c) Diğer (ne olduğunu belirtiniz.....)

14) Otomobiliniz veya ticari aracınız var mı?

- a) Evet
- b) Hayır

15) Araba kullanırken emniyet kemeri takıyor musunuz?

- a) Araba kullanmıyorum.
- b) Evet, her zaman takarım.
- c) Bazen takarım, bazen takmam.
- d) Hiçbir zaman takmam.

16) Arabada ön-arka koltukta otururken emniyet kemeri takıyor musunuz?

- a) Evet, her zaman takarım.
- b) Sadece ön koltukta otururken takarım, arka koltukta otururken takmam.
- c) Sadece arka koltukta otururken takarım, ön koltukta otururken takmam.
- d) Bazen takarım bazen takmam, ön-arka koltuk farketmez.
- e) Hiçbir zaman takmam. (19.soruya geçiniz)

17) Emniyet kemeri kullanma nedeniniz öncelikle hangisidir?

- a) Yasal zorunluluk olduğu için
- b) Trafik cezası olduğu için
- c) Güvenliğim için
- d) Alışkanlığım olduğu için
- e) Diğer (ne olduğunu belirtiniz.....)

18) Yasal zorunluluk veya trafik cezası olmasa bile emniyet kemeri kullanır mıydınız?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Kararsızım

19) Çocuk oto koltuğu hakkında bilginiz var mı?

- a) Evet
- b) Hayır (Cevabınız hayır ise 21. Soruya geçiniz)

20) Çocuk oto koltuğu hakkında bilgiyi nereden edindiniz?

- a) Kendim araştırdım.
- b) Başkasından gördüm.
- c) Televizyon,gazete,dergi ve reklamlardan gördüm.
- d) Doktor tavsiye etti.
- e) Diğer

21) Çocuk oto koltuğu kullanıyor musunuz?

- a) Evet her zaman kullanırım.
- b) Bazen kullanırım.(.....durumunda kullanıyorum)
- c) Hayır kullanmıyorum.(35.soruya geçiniz)

22) Çocuk oto koltuğunu en çok hangi nedenle kullanıyorsunuz?

- a) Yasal olarak zorunlu olduğu için
- b) Trafik cezası olduğu için
- c) Çocuğumun güvenliği için
- d) Çocuğumun rahatlığı için
- e) Diğer

23) Yasal zorunluluk veya trafik cezası olmasa bile çocuk oto koltuğu kullanır mıydınız?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Kararsızım

24) Çocuk oto koltuğunuzu nasıl aldınız?

- a) Bir yakınımız verdi.
- b) Kendimiz satın aldık.
- c) Diğer (Ne olduğunu belirtiniz.).....

25) Çocuk oto koltuğunu kaç yılında aldınız?.....

26) Çocuk oto koltuğunu kaçınıcı çocuktan itibaren kullanmaya başladınız?

- a) İlk çocuk
- b) Diğer.....

27) Çocuk oto koltuğunu alırken nelere dikkat ettiniz?

- a) Fiyatına
- b) Kaliteli olmasına
- c) Hem uygun fiyatlı hem kaliteli olmasına
- d) Dikkat ettiğim bir özellik yok

28) Çocuğunuz kaç yaşındayken ilk kez çocuk oto koltuğunu kullanmaya başladınız?

- a) Doğumdan önce aldık.
- b) 0-5 ay
- c) 6-12 ay
- d) 13 ay-24 ay (2 yaş)
- e) 25 ay-36 ay (3 yaş)
- f) 37 ay-60 ay (5 yaş)
- g) 5-8 yaş arası
- h) 8-10 yaş arası

29)Çocuğunuz kaç yaşındayken çocuk oto koltuğunu kullanmayı bıraktınız?

- a)..... aylıkken bıraktık.
- b)..... yaşında bıraktık.
- c) Halen kullanıyoruz.

30)Çocuk oto koltuğunuzun yönü sıklıkla nereye bakar? (Yani çocuğun yüzü nereye dönük oturur?)

- a) Öne doğru
- b) Arkaya doğru
- c) Sadece 2 yaşına kadar arkaya dönük, sonrasında öne dönük

31) Çocuğunuz her yolculukta oto koltuğuna oturtuyor musunuz?

- a) Evet, her zaman oturtuyoruz.
- b) Bazen oturtuyoruz, bazen oturtmuyoruz.
- c) Oto koltuğu var; ama hiç oturtmuyoruz.
- d) Oto koltuğu yok.

32) Çocuk oto koltuğu kullanımınızda şehir içi ve şehirler arası yolculuklar arasında fark var mı?

- a) Hayır fark yok, her zaman kullanıyorum .
- b) Sadece şehirler arası yolculuklarda kullanıyorum.
- c) Sadece şehiriçi yolculuklarda kullanıyorum.
- d) Diğer.....

33)Çocuğunuz büyüdükçe oto koltuğunu değiştirir misiniz yada değiştirdiniz mi?

- a)Hayır, değiştirmedim.
- b)Evet değiştiriyoruz, kere değiştirdik.

34) Çocuk oto koltuğunun bulunduğu arabayı daha çok kim kullanıyor?

- a) Baba
- b) Anne
- c) Diğer(ne olduğunu belirtiniz.....)

*Çocuk oto koltuğu kullanıyorsanız 36. Soruya geçiniz.

35) Çocuk oto koltuğu kullanmama nedeniniz için en uygun seçeneği belirtiniz?

- a) Gerekli görmüyorum.
- b) Yasal olarak zorunlu olduğunu bilmiyorum.
- c) Yasal olarak zorunlu olduğunu biliyorum; ancak bu yüzden hiç ceza almadım.
- d) Ekonomik nedenlerle kullanmıyorum.
- e) Güvenli olduğuna inanmıyorum.
- f) Bilgim olmadığı için kullanmıyorum.
- g) Diğer(Ne olduğunu belirtiniz).....

36)Çocuğunuz araç içinde iken genellikle nerede oturur?

- a)Arka sağ koltukta
- b) Arka sol koltukta
- c)Arka koltukta ortada
- d)Ön koltukta
- e)Bazen ön bazen arka koltukta

37) Çocuğunuzun ön koltuğa oturmasına izin verir misiniz?

- a) Her zaman
- b) Bazen
- c) Hiçbir zaman (... Sorusuna geçiniz)

38) Çocuğunuzun ön koltukta oturmasına hangi durumlarda izin

verirsiniz/verebilirsiniz?.....
.....

39) Çocuk oto koltuğunun bulunduğu arabayı daha çok kullanan kişi için ehliyet süresi:.....

40)Çocuk oto koltuğunun bulunduğu arabayı kullanan kişinin son bir yılda trafik cezası alma durumu:

a)Hayır

b)Evet (.....kez, nedeni belirtiniz.....)

41)Çocuk oto koltuğunun bulunduğu arabayı kullanan kişinin son beş yılda herhangi bir trafik kazası yapma durumu var mıdır?

a)Hayır

b)Evet (.....kez, şehir içi-şehirler arası yolda, hasarsız-az hasarlı- çok hasarlı- yaralanmalı-ölümlü belirtiniz.....)

42) Hiç polis sizi durdurup çocuk oto koltuğu kullanımınız ile ilgili bir uyarıda bulundu mu?

a) Evet

b) Hayır

43) Kullandığınız araçta aşağıdakilerden hangisi veya hangileri bulunmaktadır? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

a)Ön koltuklarda emniyet kemeri.

b)Hem ön hem arka koltuklarda emniyet kemeri.

c)Hava yastığı..... adet belirtiniz.

d)ABS fren sistemi.

e)Diğer(ne olduğunu belirtiniz.....)

44)Çocuk oto koltuğu; çarpma ve kazalarda çocuğunuzun yaralanmasını sizce ne kadar önler ?

a) %0

b) %25

c) %50

d) %75

e) %100

*Çocuk oto koltuğu kullanmıyorsanız 45. soruyu cevaplamayınız. Anketimize atıldığınız için teşekkür ederiz.

45)Oto koltuğunun koruma olasılığını artırmak için yaptığınız özel bir yöntem var mı?

a) Evet (lütfen açıklayınız).....

b) Hayır